

**ACADEMIA DE STUDII
ECONOMICE DIN MOLDOVA**

**UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE,
SUCEAVA, ROMÂNIA**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: [657.424:339.727.22]:006.44(043)

MELEGA ANATOL

**ANALIZA PREDICTIVĂ A FLUXURILOR DE INVESTIȚII ȘI A PREȚURILOR DE
TRANSFER ÎN CONTEXTUL INTENSIFICĂRII RISCURILOR GEOPOLITICE ȘI DE
DIVERGENȚĂ ÎN APLICAREA STANDARDELOR INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE
FINANCIARĂ (IFRS)**

Specialitatea științifică: 522.02 - CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul departamentului „Contabilitate, Audit și Analiză economică” a Academiei de Studii Economice din Moldova în cotutelă cu departamentul „Contabilitate, Audit și Finanțe” a Universității Ștefan cel Mare din Suceava, România.

Conducător științific:

GRIGOROI Lilia, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM, Republica Moldova.

Conducător științific în cotutelă:

GROSU Veronica, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare”, România.

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctor:

1. **Președinte - NEDERIȚA Alexandru**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM;
2. **Conducător științific – GRIGOROI Lilia**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM;
3. **Conducător științific în cotutelă - GROSU Veronica**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare”, România;
4. **Referent oficial – MIHAILA Svetlana**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM;
5. **Referent oficial - DOLGHI Cristina**, doctor în științe economice, profesor universitar, USM;
6. **Referent oficial – ISTRATE Costel**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, România;
7. **Referent oficial – CIUBOTARIU Marius Sorin**, doctor în științe economice, Universitatea „Ștefan cel Mare”, România.

Susținerea va avea loc la data de 23 iunie 2023, ora 14.00, în ședința **Comisiei de susținere publică a tezei de doctor** din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: MD-2005, mun. Chișinău, str. G. Bănulescu-Bodoni, 59, etajul 1, Sala 104, (blocul B).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe pagina web a ASEM (www.irek.ase.md) și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 15 mai 2023.

Președinte al Comisiei de susținere publică a tezei de doctor:

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

NDERIȚA Alexandru

Conducător științific:

doctor în științe economice,
conferențiar universitar

GRIGOROI Lilia

Conducător științific în cotutelă:

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

GROSU Veronica

Autor

MELEGA ANATOL

© Melega Anatol, 2023

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	9
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	24
BIBLIOGRAFIE	28
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	29
ADNOTARE (română, engleză, rusă).....	32

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate. Intensitatea schimbărilor geopolitice din ultima perioadă, amplificate de crizele suprapuse (economică, sanitară, energetică și militară) au creat o nouă realitate economică, cu repercursiuni directe asupra mediului de afaceri național și internațional. Schimbările geopolitice majore, accentuate de conflictul militar din Ucraina au împărțit lumea în două poluri opuse, între est și vest. Aceste efecte negative au fost resemțite în special de mediul economic, puternic afectat de modificările condițiilor de piață, de volatilitatea prețurilor, de inflația în continuă creștere, de perturbările intervenite asupra lanțurilor de aprovizionare și nu în ultimul rând, de o serie de factori cu incidență directă asupra performanțelor companiilor. În acest context, asistăm la o reducere a fluxurilor de investiții străine directe (ISD) și a investițiilor responsabile din punct de vedere social (SRI), concomitent cu creșterea riscului investițional. În același timp, agravarea tensiunilor geopolitice și economice din ultimul an au generat o *suprareglementare* și o intensificare a controalelor impuse companiilor de către guvernele naționale, mai ales în cazul celor care își desfășoară activitatea în țările direct afectate de criză. În aceste condiții, are loc o creștere a costurilor de conformitate și a riscului de sancțiuni financiare asupra companiilor care încalcă aceste reglementări.

Așadar, putem afirma că noul context economic și geopolitic conturat la nivel global poate constitui un impediment pentru procesul de raportare a companiilor, în sensul că informațiile financiare și nefinanciare furnizate pot avea un nivel calitativ mai redus, o serie de caracteristici ale acestora fiind vizibil afectate, cum ar fi de exemplu, credibilitatea și reprezentarea exactă. În astfel de circumstanțe, ținând cont că în elaborarea conturilor anuale, companiile se bazează pe o serie de estimări și ipoteze, este posibil ca anumite situații de incertitudine și risc asumate de investitori și de părțile interesate în general, să devină tot mai accentuate. Pentru a evita astfel de probleme, este recomandat ca managementul companiilor să conștientizeze impactul potențial al actualei crize geopolitice, generatoare de o serie de vulnerabilități și riscuri, cu impact prevalent indirect asupra raportării financiare. Așadar, pentru a preveni aceste situații se impune construirea din timp a unor strategii care să includă instituirea unui sistem eficient de management a riscurilor și consolidarea relațiilor cu părțile interesate.

Procesul de globalizare a economiilor naționale și internaționalizarea companiilor reprezintă un fenomen multidimensional, influențat de diverși factori, printre care și riscurile geopolitice. Amplificarea riscurilor geopolitice din ultima perioadă a perturbat sistemul economic global, generând o criză economică și politică fără precedent, care la rândul ei a divizat marile puteri și a scos în evidență punctele slabe și nevralgice ale procesului de globalizare a economiilor naționale și ale internaționalizării companiilor. Pe fundalul conflictului militar din Ucraina și a sancțiunilor economice impuse Rusiei, asistăm pe arena politică și internațională la consolidarea și creșterea notorietății unei noi puteri politice și economice - grupul BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud).

În această ordine de idei, considerăm că actualmente, un eventual proces de descentralizare a economiilor lumii va redefini echilibrul politic și economic global, conducând și la redefinirea referențialului internațional de raportare financiară (IFRS), care, inevitabil va fi expus riscului de divergență în anumite țări ale lumii, în raport cu afinitatea sau apartenența la anumite structuri internaționale (cu caracter economic, geopolitic, cultural sau alte interese). Crearea unor noi blocuri politice și economice la nivel internațional va determina o nouă regrupare a economiilor naționale în raport cu interesele sociale și regionale, cu accent pe dezvoltarea relațiilor intra grup și pe menținerea relațiilor cu țările din exteriorul grupului în funcție de interesele de grup. Crearea acestor agregate geoeconomice va facilita accesul la fluxurile de investiții, de materii prime și forță de muncă. În vederea fluidizării capitalului intra grup, țările membre sunt nevoite să elaboreze reglementări de natură fiscală, financiar-contabilă și de altă natură, dar și să creeze organisme de control comune. În același timp, pentru a satisface nevoile investitorilor din cadrul grupului cu privire la adoptarea unor cerințe comune de *raportare financiară, comparabile și verificabile*, aceștia pot fi tentate sau chiar determinate să elaboreze norme contabile comune, care vor fi valabile doar în cadrul grupului. Așadar, putem afirma că redefinirea contextului geopolitic va conduce și la reproiectarea raportării financiare a companiilor, acestea fiind nevoite să se adapteze politicilor și reglementărilor din cadrul grupului în care operează sau a jurisdicțiilor în care au filialele deschise. După pandemia de COVID-19, geostrategiile corporațiilor

multinaționale joacă un rol semnificativ în procesul de redresare și restabilire a puterii în economia globalizată, acestea putând determina întărirea relațiilor comerciale și urmărirea unor parteneriate mai sustenabile, construite în jurul îmbunătățirii sănătății publice și rezilienței digitale. În acest context, este firesc să ne punem anumite întrebări, precum: *Cum vor evolua lucrurile și din punctul de vedere al sistemului de raportare financiară? În ce măsură deglobalizarea sau trecerea de la un singur pol de putere, concentrat în SUA, la o multipolaritate economică, în care țările BRICS vor domina, va afecta parcursul raportării financiare?*

Totodată, pe măsură ce scenariul geopolitic tinde să escaladeze, mediul de afaceri se confruntă tot mai frecvent cu riscuri și provocări noi care le poate afecta capacitatea de a atrage investiții străine directe și de a obține randamente investiționale pe termen lung. Cu alte cuvinte, schimbările de paradigmă în actualul context global impun analiza impactului riscurilor geopolitice și a crizelor suprapuse asupra predictibilității fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer (PT) care, la rândul lor, vor influența informațiile din raportarea financiară, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. O astfel de abordare impune examinarea ramificațiilor riscurilor geopolitice asupra procesului de internaționalizare a companiilor și implicit asupra referențialului contabil internațional sau chiar crearea unui nou concept: "geocontabilitate."

Principala motivație privind alegerea acestui subiect de cercetare o reprezintă necesitatea de indentificare a unor măsuri de atenuare a riscurilor geopolitice emergente majore pe care companiile trebuie să le ia în considerare în procesul decizional, cum ar fi de exemplu, schimbări intervenite în referențialul internațional de raportare financiară, lipsa de predictibilitate a informațiilor privind fluxurile de investiții străine și prețurile de transfer sau destabilizarea rețelei de interconectivitate a economiei globale. Internaționalizarea companiilor și procesul de globalizare în ansamblul său, au contribuit la crearea unor lanțuri economice interstatale reprezentate prin relațiile comerciale și de investiții, motiv pentru care acțiunile și deciziile unei țări pot avea consecințe semnificative pentru celelalte. Un alt fenomen care se conturează pe arena internațională este creșterea numărului de companii multinaționale și utilizarea din ce în ce mai frecventă a strategiilor de stabilire a prețurilor de transfer cu scopul de a eroda baza de impozitare. Lipsa unui cadru de reglementare adecvat și adoptat la nivel global cu privire la tranzacțiile între părțile afiliate, obstrucționează trasabilitatea și previzionarea cu precizie a fluxurilor de numerar ieșite în afara granițelor. O altă motivație a cercetării o reprezintă nevoia de a analiza potențialul de suprapunere a actualelor crize în exacerbarea provocărilor economice deja existente. Considerăm că în prezent este esențial să monitorizăm cu atenție schimbările geopolitice intervenite, dar și crizele succesive și suprapuse cu impact asupra referențialului internațional de raportare financiară, deoarece companiile se confruntă cu situații nemaiîntâlnite, neavând posibilitatea de a se extrage din ecuația geopolitică a lumii. Drept urmare, ne putem aștepta la sancțiuni comerciale, taxe crescute, lanțuri de aprovizionare întrerupte, reglementări tot mai numeroase și mai consolidate, precum și la bariere pentru noi investiții, fiind posibil să asităm cât de curând și la formarea de alianțe regionale care vor acorda tratamente preferențiale pentru țările cu aceeași afinitate geopolitică. În replică, companiile ar putea avea nevoie să-și diversifice și să-și localizeze lanțurile de aprovizionare și să-și regândească strategiile transfrontaliere.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemelor cercetării. Problematika prețurilor de transfer și analiza procesului de internaționalizare a companiilor, a fluxurilor de investiții străine directe, precum și rolul schimbărilor geopolitice în dezvoltarea IFRS, au fost abordate în lucrările de cercetare ale unor cercetători străini și autohtoni, precum din *R. Moldova*: Mihaila, S., Grigoroii, L.; din *România*: Grosu, V.; Teodorescu, A., Socoliuc, M.; Feleagă, L., Botez, D., Ciubotariu, M.S.; din *Regatul Unit*: Caldara, D., Wolfers, J., Camfferman, K., Dallyn, S.; din *S.U.A.*: Nikkinen, J., Whang, T., Claussing, K.A. etc.

Prețurile de transfer reprezintă un domeniu critic care a atras atenția specialiștilor și factorilor de decizie de-a lungul anilor. Cu toate acestea, prețurile de transfer au devenit o problemă controversată în ultimii ani din cauza impactului potențial asupra veniturilor fiscale ale diferitelor țări și a distorsiunilor pe care le creează în comerțul mondial. În timp ce literatura de specialitate a examinat pe larg implicațiile prețurilor de transfer asupra veniturilor fiscale, relația dintre acestea și schimbările geopolitice nu a primit prea multă atenție. Așadar, problematica prețurilor de transfer și a relației sale cu schimbările geopolitice este un domeniu care nu a fost explorat pe deplin de către cercetători. În plus, subiectul adaptării cadrului internațional de raportare

financiară la schimbările geopolitice reprezintă un subiect nou pentru mediul academic, acesta fiind tratat doar într-o singură lucrare de către Camfferman. Aceasta este o lacună crucială pentru literatura de specialitate, deoarece dinamica politicii și a economiei internaționale poate afecta în mod semnificativ practicile și reglementările privind prețurile de transfer, precum și dezvoltarea referențialului internațional de raportare financiară. Prin urmare, această cercetare vine să aducă un plus valoare mediului de afaceri și a mediului academic, prin analiza și evaluarea impactului schimbărilor geopolitice asupra prețurilor de transfer și a practicilor contabile, precum și prin dezvoltarea indicelui de predictibilitate și a matricei de trend a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer.

Problemele științifice importante soluționate în teză, constau în indentificarea unor măsuri metodologice și aplicative de atenuare a riscurilor geopolitice emergente majore pe care companiile trebuie să le ia în considerare în procesul decizional, cum ar fi de exemplu, schimbări intervenite în referențialul internațional de raportare financiară, lipsa de predictibilitate a informațiilor privind fluxurile de investiții străine și prețurile de transfer sau destabilizarea rețelei de interconectivitate a economiei globale, materializate în indicele și matricea de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer.

Scopul cercetării constă în identificarea și evaluarea efectelor riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea IFRS ca urmare a schimbărilor intervenite în procesul de internaționalizare a companiilor, în special asupra fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer. Astfel, pentru realizarea scopului propus au fost trasate următoarele **obiective**:

- Analiza schimbărilor de paradigmă în procesul de internaționalizare a companiilor;
- Analiza rolului informațiilor financiar-contabile în atragerea investițiilor străine directe și responsabile din punct de vedere social.
- Analiza politicilor contabile și fiscale aferente prețurilor de transfer;
- Proiectarea indicelui de predictibilitate a fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente/în curs de dezvoltare, dezvoltate și slab dezvoltate;
- Construirea matricii de trend privind fluxurile de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente/în curs de dezvoltare, dezvoltate și slab dezvoltate.

Metodologia de cercetare. În vederea atingerii scopului și a obiectivelor de cercetare a fost adoptată strategia triunghiulară de cercetare care cuprinde combinarea tehnicilor cantitative și fundamentale de cercetare, ceea ce ne permite o validare mai solidă a rezultatelor cercetării. Acest tip de abordare facilitează înțelegerea motivelor, percepțiilor și motivațiilor care stau la baza prezentei tematici de cercetare. Sintetizat, strategia de cercetare aplicată în elaborarea acestui demers științific se desfășoară în 6 etape: *definirea problemei de cercetare; revizuirea literaturii de specialitate; identificarea și selectarea metodelor de cercetare adecvate; stabilirea și construirea eșantionului de cercetare și determinarea metodelor de colectare a datelor; culegerea, prelucrarea și identificarea metodelor de analiză a datelor; interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor.*

În vederea proiectării indicelui de predictibilitate a fluxurilor de ISD și a prețurilor de transfer, au fost colectate date cu privire la intrările și ieșirile de ISD, nivelul de reglementare al prețurilor de transfer, nivelul de adoptare al IFRS, povara fiscală, cota de impozitare, libertatea economică, riscul de țară și nivelul economiei subterane a unui eșantion format din 69 de țări care aplică recomandările OECD cu privire la prețurile de transfer, în perioada 2013-2021. Datele au fost obținute din surse publice disponibile, cum ar fi Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, OECD etc. și analizate cu ajutorul programului statistic SPSS. Indicele proiectat pe baza datelor colectate se bazează pe media ponderată a variabilelor incluse în analiză, acestea fiind determinate pe baza corelațiilor existente între variabilele endogene și variabila exogenă. Pentru a asigura credibilitatea și validitatea studiului, s-a recurs la o serie de strategii, cum ar fi: verificarea eșantionului, interogarea reciprocă și triangularea datelor. Metodele și tehnicile aplicate oferă o examinare comprehensivă a problemei de cercetare, permițând o înțelegere multidimensională a corelației dintre ISD, prețurile de transfer, adoptarea referențialului contabil internațional și a altor factori enumerați anterior. Strategia de cercetare adoptată permite efectuarea unei examinări aprofundate a schimbărilor de paradigmă în procesul de internaționalizare a companiilor și a influențelor exercitate de riscurile geopolitice asupra referențialului contabil internațional, furnizând în

acest sens informații valoroase pentru companii, investitori și alte părți interesate și utile în identificarea unor noi oportunități de atragere a investițiilor străine directe și de atenuare a riscurilor investiționale.

Prezenta teză de doctorat este o lucrare interdisciplinară, care cuprinde elemente din contabilitate, economie, finanțe, geopolitică, statistică și matematică. Având în vedere complexitatea temei de cercetare, putem aprecia că o abordare strict din perspectivă contabilă a acesteia i-ar diminua valoarea și originalitatea, întrucât analiza independentă a acesteia, fără a ne raporta și la alte domenii de cercetare conexe, ar putea genera rezultate eronate și inadecvate în contextul actual global caracterizat de hiperconectivitate în mai toate domeniile vieții sociale și economice.

Ipoteza de cercetare se fundamentează pe identificarea și evaluarea efectelor riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea IFRS ca urmare a schimbărilor intervenite în procesul de internaționalizare a companiilor, în special asupra fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în:

- Proiectarea unui indice și a unei matrice de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer. Acest demers a avut ca scop dezvoltarea unor instrumente de evaluare și monitorizare a tendințelor și comportamentului acestor fluxuri în contextul afacerilor internaționale. Astfel, s-au analizat schimbările vizibile la nivelul mediului de afaceri internațional, în special din perspectiva internaționalizării companiilor. De asemenea, s-au luat în considerare riscurile geopolitice emergente care pot influența acest perimetru și au fost identificate impactul și consecințele acestor riscuri asupra fluxurilor de investiții și prețurilor de transfer.

- Evaluarea aportului calității informațiilor financiare în atragerea investițiilor străine directe (ISD). Pentru aceasta, s-au examinat atent impactul politicilor contabile asupra calității situațiilor financiare. A fost analizată importanța și influența acestor politici asupra capacitații unei companii de a atrage investiții străine directe prin furnizarea unor informații financiare de încredere și relevante. În același timp, s-a analizat posibilitatea de reducere a asimetriei informaționale între părțile interesate, prin aplicarea unor politici contabile adecvate și transparente.

- Evaluarea și sublinierea importanței dosarului prețurilor de transfer ca instrument de evaluare a legalității și conformității tranzacțiilor intragrup. S-a analizat modul în care dosarul prețurilor de transfer poate contribui la asigurarea conformității cu reglementările fiscale și la evitarea riscurilor transferului de profituri în mod inadecvat. De asemenea, s-au identificat factorii determinanți în construirea dosarului prețurilor de transfer și s-au analizat modalitățile de atragere a investițiilor străine directe prin implementarea unor politici și practici adecvate în domeniul prețurilor de transfer.

Acest demers științific a integrat multiple aspecte legate de internaționalizarea companiilor, riscurile geopolitice, calitatea informațiilor financiare, prețurile de transfer și atragerea de investiții străine directe. Prin intermediul acestui demers, s-a urmărit înțelegerea mai profundă a interconexiunilor și influențelor dintre aceste domenii și s-au formulat recomandări pentru îmbunătățirea practicilor și politicilor în contextul afacerilor internaționale și al atragerii de investiții străine directe și responsabile din punct de vedere social.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în dezvoltarea și aplicarea indicelui și a matricei de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer, la nivelul celor 4 clustere de cercetare. Practic, cercetarea oferă un instrument concret și aplicabil pentru evaluarea și anticiparea tendințelor și comportamentului fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer. Aceste instrumente permit decidenților să obțină o înțelegere mai clară a influențelor schimbărilor geopolitice asupra procesului de internaționalizare a companiilor și în general asupra mediului de afaceri.

Importanța teoretică, derivă din aplicabilitatea teoretică și practică a indicelui și a matricei de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer. Semnificația teoretică a indicelui și a matricei de predictibilitate a fluxurilor de investiții constă în capacitatea acestora de a oferi o înțelegere cuprinzătoare a factorilor care influențează fluxurile de investiții și prețurile de transfer. Putem constata cu ușurință că această cercetare este relevantă nu doar pentru decidenții de la nivel macro, cât și pentru entitățile raportoare care se confruntă și se vor confrunta cu situații inedite, caracterizate de incertitudine și chiar lipsă de predictibilitate. Acest lucru se datorează faptului că, pe măsură ce mediul economic global devine din ce în ce mai complex și mai dificil de gestionat, informațiile financiare s-ar putea să

fie tot mai lipsite de acuratețe, oportunitate, verificabilitate și comparabilitate, ceea ce evident că va altera valoarea de confirmare și valoarea de predictibilitate.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere reies din obiectivele tezei și constau în indentificarea unor măsuri metodologice și aplicative de atenuare a riscurilor geopolitice emergente majore pe care companiile trebuie să le ia în considerare în procesul decizional, cum ar fi de exemplu, schimbări intervenite în referențialul internațional de raportare financiară, lipsa de predictibilitate a informațiilor privind fluxurile de investiții străine și prețurile de transfer sau destabilizarea rețelei de interconectivitate a economiei globale, materializate în indicele și matricea de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele prezentei cercetări au fost implementate în entitățile: Add Consult Daniel Rata (Belgia), Autodel Holding S.R.L. (România), Lusek S.R.L. (România), Casa Grup S.R.L. (România), First Audit International S.R.L. (R. Moldova), Compania de Asigurări Donaris Vienna Insurance Group S.A. (R. Moldova), Agat S.A. (R. Moldova).

Aprobarea rezultatelor lucrării. Principalele rezultate ale cercetărilor efectuate au fost prezentate și aprobate la 7 conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale.

Publicații privind tema tezei. Rezultatele cercetărilor științifice sunt expuse în 31 de publicații, din care: o carte de specialitate colective în edituri acreditate, 5 articole în reviste științifice din bazele de date Web of Science și SCOPUS cotate în quartila 3; 14 articole în reviste științifice din alte baze de date acceptate de către ANACEC indexate B.D.I.; 2 în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei; 5 articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS - publicații ISI Proceedings; 2 articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC; 2 articol în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din R.M. Volumul total al lucrărilor publicate la tema tezei constituie 14.05 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde: adnotare, introducerea, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia (352 de titluri), 11 anexe, 145 pagini text de bază, 34 tabele și 8 figuri.

Cuvinte-cheie: raportare financiară; investiții străine directe; calitate; asimetrie informațională; economii emergente; politici și practici contabile; politici fiscale; prețuri de transfer; Standarde Internaționale de Raportare Financiară; părți interesate; geopolitică; geocontabilitate; georaportare financiară; internaționalizare; globalizare; multinaționale; performanță; sustenabilitate; schimbări geopolitice; crize suprapuse; predictibilitate.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este evidențiată și argumentată actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate, precum și problemele științifice importante soluționate, fiind trasate în același timp scopul și obiectivele cercetării.

În cadrul **Capitolului 1. Fundamente teoretice privind investițiile străine și prețurile de transfer**, sunt analizate schimbările de paradigmă intervenite în procesul de internaționalizare a companiilor și influența riscurilor geopolitice asupra acestora, subliniind necesitatea de a adapta cadrul internațional de raportare financiară la schimbările din structura geopolitică globală. De asemenea este analizat rolul prețurilor de transfer și al fluxurilor de investiții străine directe în internaționalizarea companiilor și în realocarea resurselor financiare în medii cu o rată a impozitării scăzute.

Procesul de globalizare a economiilor lumii se află într-o ascensiune continuă, fapt confirmat de formarea unui număr tot mai mare de multinaționale și de intensificarea relațiilor economice dintre țări, ceea ce a dus implicit la crearea de noi relații economice și de noi lanțuri de aprovizionare, fluidizând astfel circulația capitalului și a forței de muncă. Eliminarea barierelor economice dintre state a facilitat dezvoltarea companiilor multinaționale prin deschiderea de noi filiale, oferind în același timp și posibilitatea de acces pentru toate economiile naționale la piața internațională, ceea ce aduce cu sine o serie de avantaje pentru economii, mai ales pentru economiile emergente sau în curs de dezvoltare care sunt percepute ca un pol magnetic pentru investitorii din țările dezvoltate datorită abundenței de resurse ieftine, în special de materii prime și forță de muncă. La rândul lor, acestea beneficiază de un flux relativ constant de investiții străine în domeniile cheie ale economiei, care contribuie la dezvoltarea economică și socială a țării, prin crearea de noi locuri de muncă, dezvoltarea capitalului uman, transferul de know-how, etc.

În ultimele două decenii, procesul de internaționalizare a companiilor s-a intensificat în special datorită liberalizării pieței în mai multe țări cu economie controlată, care au deschis accesul investitorilor străini pe piața națională. În paralel, au început să ia naștere sau să se consolideze pe arena politică diferite organisme internaționale, cu scopul de a întări relațiile bilaterale și multilaterale dintre state și de a facilita accesul tuturor economiilor naționale pe piața globală. Efectele pozitive ale internaționalizării companiilor și creșterii fluxurilor de investiții transfrontaliere au scos în evidență și problemele de natură politică, economică, fiscală, socială și de mediu cu care se confruntă aceste entități în demersul lor de a pătrunde pe o piață nouă. Astfel, problema semnalată de potențialii investitori care doresc să-și deschidă o afacere într-o nouă jurisdicție, o reprezintă accesul la informații, atât la cele de natură macroeconomică, cu privire la indicatorii economico-sociali ai țării, cât și la cele de natură microeconomică, cu privire la comportamentul economic și social al întreprinderilor. În aceste condiții, factorului politic îi revine rolul de a interveni în eradicarea acestor probleme prin crearea unui cadru normativ care să faciliteze accesul tuturor părților interesate la informații de calitate, în condiții echitabile. Un pas important în această direcție îl reprezintă armonizarea standardelor naționale de contabilitate la referențialul contabil internațional (IFRS). Progresul înregistrat în această direcție este diferit de la țară la țară, fiind puternic influențat de factorii politici, culturali și sociali. De regulă, factorul politic este cel care deține toate pârghiile necesare în vederea realizării reformelor în domeniul contabilității, existând încă țări emergente sau slab dezvoltate în care asistăm la o stagnare a acestui proces.

Datorită intensificării disensiunilor politice la nivel de grupări geopolitice și economice, unele țări sau grupuri de țări au fost excluse din cadrul anumitor alianțe economice și politice, ceea ce a afectat economia globală și implicit circuitul fluxurilor de investiții străine directe sau a celor responsabile din punct de vedere social. Dezacordurile politice și economice au apărut ca urmare a intensificării monopolului unor state, precum Rusia, China și India asupra pieței materiilor prime, care inițial a fost puternic afectată de pandemia de COVID-19 și ulterior de conflictul militar de la granițele Uniunii Europene. Creșterea apetitului Rusiei de a-și etala puterea pe arena politică internațională a condus la declanșarea conflictului militar din Ucraina în februarie 2022, intensificând astfel criza energetică la nivel global. În același timp, fiind și principalul furnizor de energie pentru mai multe state europene, Rusia a stopat livrarea acesteia către țările Uniunii Europene care au aplicat sancțiuni economice și politice din cauza invaziei în Ucraina, precum și către alte țări care au condamnat acțiunile acesteia. În

acest sens, Rusia a convocat țările membre BRICS (Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud) cu scopul de a consolida relațiile bilaterale dintre aceste state și de a condamna sancțiunile economice ce i-au fost impuse. Grupul BRICS a fost înființat ca urmare a crizei piețelor financiare din anul 2008, fiind o nouă putere geopolitică și geoeconomică care concurează pe arena mondială alături de SUA și UE. Dominarea economiei mondiale de către țările BRICS a condus la încorporarea acestora în diferite organisme economice internaționale, grupul reușind să-și exprime întotdeauna o poziție unitară în cadrul diferitor forumuri economice și politice internaționale. Totodată, aceste țări au schimbat și arhitectura sistemului financiar internațional prin crearea Noii Bănci de Dezvoltare, consolidând astfel relațiile economico-financiare dintre ele și reducând dependența lor de alte instituții financiare internaționale. Purtătorul de cuvânt al ministrului de externe al Chinei a precizat că *„țările membre BRICS sunt de acord să consolideze cooperarea cu piețele emergente și să se asigure că aceste guverne își pot face auzită vocea în problemele internaționale majore. China sprijină activ procesul de extindere, promovează formularea de standarde și proceduri în acest scop și așteaptă cu nerăbdare aderarea unor parteneri cu un punct de vedere similar celui BRICS.”*

În această ordine de idei, considerăm că la momentul actual asistăm la un proces de descentralizare a economiilor lumii care va redefini echilibrul politic și economic global, conducând și la redefinirea sistemului internațional de raportare financiară. Consolidarea unor grupări politice și economice cum este în prezent BRICS, va conduce la izolarea acestora de contextul economic și politic global, prin reorientarea politicilor către dezvoltarea intra grup și totodată prin menținerea unei multipolarități reduse în ceea ce privește relațiile cu țările din exteriorul grupului. Așadar, crearea acestor agregate geoeconomice facilitează accesul investițiilor intra grup, precum și transferul de materii prime și forță de muncă. În vederea fluidizării capitalului intra grup, țările membre deja elaborează reglementări de natură fiscală, financiară și contabilă, construind și organisme de control comune. Pentru a satisface cerințele investitorilor din cadrul grupului cu privire la *„o raportare unică și comparabilă”*, este posibil ca aceste țări să elaboreze standarde de contabilitate și raportare financiară comune, care vor fi valabile în cadrul grupului. Așadar, trebuie să avem în vedere că redefinirea contextului politic va conduce și la redefinirea sistemului de raportare financiară a companiilor, acestea fiind nevoite să se adapteze politicilor și reglementărilor din cadrul grupului de țări în care operează sau în care doresc să-și mențină filialele deja active, eventual să-și deschidă noi filiale. În acest context, este firesc să ne întrebăm cum vor evolua lucrurile din punctul de vedere al sistemului de raportare financiară, precum și în ce măsură deglobalizarea sau trecerea de la un singur pol de putere, concentrat în SUA, la o multipolaritate economică, în care țările BRICS vor domina, va afecta parcursul raportării financiare.

În ceea ce privește investițiile străine directe și investițiile responsabile din punct de vedere social, acestea sunt două resurse importante în dezvoltarea sustenabilă a economiilor naționale, iar ruperea relațiilor economice, comerciale și politice dintre state contribuie la stagnarea fluxurilor de investiții străine directe sau reorientarea acestora către medii economice mai stabile. Riscul geopolitic care este compus dintr-o serie de alte riscuri reprezintă un blocaj pentru accesul la sursele de finanțare, investitorii fiind mai vigilenți în perioadele cu schimbări geopolitice majore care sunt caracterizate și de o restrângere a activității companiilor din cauza schimbării comportamentului consumatorilor, aceștia amânându-și consumul și investițiile, ceea ce poate genera o stare de incertitudine în economia națională și internațională. Astfel, putem preciza că riscul geopolitic este o amenințare a stabilității financiare a companiilor, din cauza faptului că acesta contribuie la diminuarea surselor de finanțare a economiei generată de incertitudinile existente în circuitul economic global. Impactul geopoliticului asupra surselor de finanțare ale companiilor este incontestabil, mai ales pentru companiile multinaționale a căror activitate operațională este condiționată în mare parte de schimbările geopolitice. Altfel spus, multinaționalele sunt conectate la mediul de afaceri internațional prin *„frânghia geopolitică”*, deoarece pe măsură ce fricțiunile politice de pe arena politică internațională cresc în intensitate, crește și probabilitatea ca acestea să afecteze operațiunile interne și externe ale companiilor, prin blocaje ale acțiunilor, interzicerea transferului de capital sau chiar prin interzicerea desfășurării activității companiilor cu capital străin.

Analiza riscurilor geopolitice și a impactului acestora asupra procesului de internaționalizare a companiilor și a cadrului de raportarea financiară, realizată în cadrul Capitolului 1, a evidențiat principalele particularități în ceea ce privește schimbările de paradigmă intervenite drept urmare a intensificării riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea IFRS asupra mediului de afaceri, precum și rolul prețurilor de transfer în redistribuirea resurselor financiare între filialele gupurilor de societăți. Astfel, cercetarea realizată în acest capitol a permis trasarea următoarelor concluzii:

1. Fiind imprevizibil și asociat cu un grad ridicat de alte riscuri, riscul geopolitic este considerat o amenințare pentru stabilitatea economică globală. În această ordine de idei, mediul de afaceri împreună cu instituțiile de reglementare trebuie să adopte strategii optime, adaptate realităților economice pentru a face față efectelor riscului geopolitic asupra structurilor economice, financiare și sociale. Printre acestea, se numără și construirea unui cadru particularizat al standardelor internaționale de raportare financiară pentru a face față noilor schimbări de paradigmă a raportării financiare.

2. Geocontabilitatea poate fi considerată un eventual scenariu în ceea ce privește evoluția standardelor de contabilitate și funcționalitatea multinaționalelor, în contextul în care se rescrie noua ordine mondială, respectiv schimbarea centrului de putere.

3. Actualul context geopolitic poate reprezenta un subiect de anvergură pentru dezvoltarea IASB care trebuie să se adapteze situației geopolitice și să adapteze IFRS-urile conform realităților economice, respectiv să ofere sprijin companiilor în aplicarea politicilor și practicilor contabile într-un context de criză. Dezvoltarea și sustenabilitatea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară și integrarea acestora în sistmeul global este posibilă dacă IASB se va declara o instituție apolitică, respectiv își va revizui sponsorii, care în principal sunt SUA și Europa, implicați direct în schimbările politice din ultima perioadă.

4. Analiza efectelor schimbărilor geopolitice asupra sistemelor contabile reprezintă un punct de vedere care ar trebui luat în considerare și dezvoltat pe măsură ce asistăm la o creștere a impactului riscului geopolitic asupra contabilității. Totodată, considerăm că aceste reflecții ar putea constitui o premisă în reconfigurarea sistemelor contabile naționale și/sau regionale, că valențele contabilității se vor dezvolta în paralel cu interesele geopolitice ale principalelor puteri ale lumii, iar o nouă resetare economică mondială va decide și o nouă resetare contabilă.

5. Odată cu tranziția de la hegemonia SUA la o multipolaritate politică globală în care BRICS va fi poate cel mai puternic pilon, vom asista și la o schimbare de paradigmă în domeniul contabil, influențat simultan de factorul geopolitic și de inteligența artificială în care țările/grupurile de țări își vor impune propriile reguli în funcție de interesul național sau de grup, trecând de la contabilitatea globală la geocontabilitate.

6. Analizând literatura de specialitate s-a remarcat interesul crescut al cercetătorilor în ceea ce privește problematica prețurilor de transfer și necesitatea implementării unor reglementări clare cu privire la modul de stabilire a prețurilor de transfer (vezi Figura 1), accentuându-se în același timp și nevoia de identificare a unor instrumente de evaluare a predictibilității prețurilor de transfer .

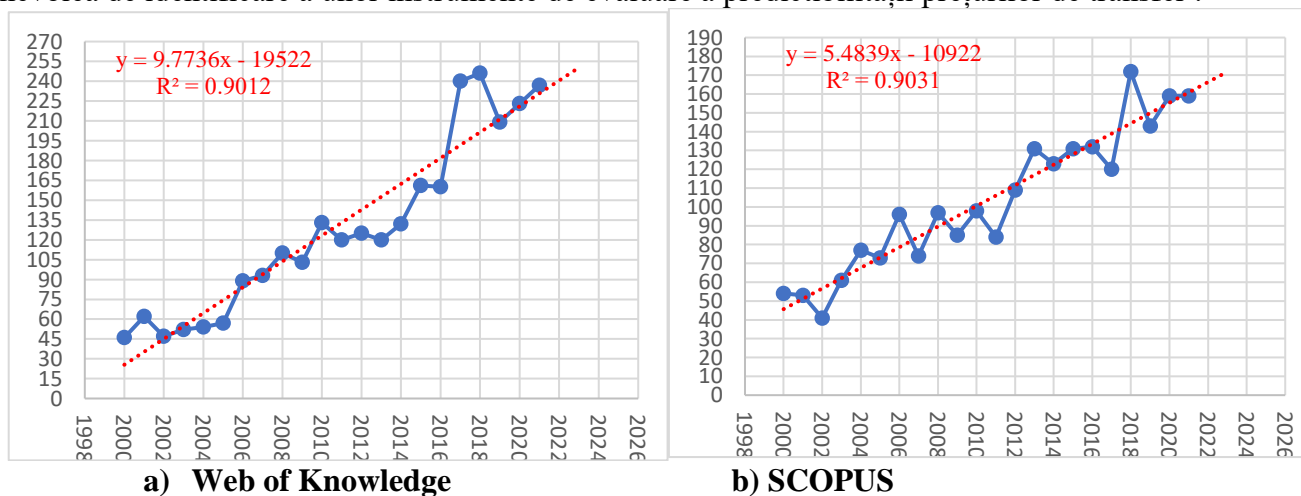

Fig. 0. Evoluția numărului de publicații cu topicul transfer prices de pe Web of Knowledge și Scopus

7. Analiza critică a fenomenului prețurilor de transfer a scos în evidență discrepanța dintre natura idealistică a reglementărilor legale și situațiile practice în care companiile multinaționale se pot identifica și în care este destul de dificilă luarea unor decizii care să reflecte principiile care stau la baza legală a mecanismului prețurilor de transfer. Acest context oferă un grad ridicat de interpretabilitate și nu reprezintă altceva decât o oportunitate pentru multinaționale de a-și consolida strategiile de minimizare a obligațiilor fiscale și de sustragere de la obligația de plata a acestora. În acest sens organismele de reglementare trebuie să revizuiască reglementările în materie de prețuri de transfer și să le adapteze la nivelul economiilor naționale.

8. Având în vedere evoluția și direcția de dezvoltare a contextului internațional al afacerilor care este supus din ce în ce mai mult procesului de globalizare și de digitalizare, bineînțeles că în acest context sunt generate sau evidențiate anumite problematice și provocări specifice acestuia care derivă din însăși complexitatea și amplitudinea sistemului existent, dată de multitudinea actorilor implicați și de interesele diferite ale acestora, de nevoia de comunicare dintre aceștia, de nivelul extinderii teritoriale, de sistemele legislative care îl compun.

Capitolul 2. Rolul informațiilor financiar-contabile în atragerea investițiilor străine directe și responsabile din punct de vedere social, se concentrează pe identificarea de noi oportunități de atragere a investițiilor străine directe și responsabile din punct de vedere social prin intermediul informațiilor financiare și contabile, valorificând calitatea informațiilor din situațiile financiare.

Informațiile financiar-contabile reprezintă instrumentul principal în asigurarea comunicării dintre companie și părțile interesate, comunicare a cărei eficiență este dată de calitatea informațiilor financiar-contabile raportate și de modul în care acestea sunt diseminate către părțile interesate. Rolul comunicării economico-financiare este de a consolida relațiile dintre companie și părțile interesate printr-o prezentare adecvată a capacității managementului de a crea valoare și de a crește notorietatea acesteia pe piața pe care operează.

O întrebare rămasă încă deschisă, este dacă *o comunicare economico-financiară care respectă prevederile impuse de cadrul legislativ și de principiile contabile specifice este suficientă pentru nevoile și cerințele utilizatorilor de informații financiar-contabile sau este necesară furnizarea unor informații suplimentare*. Din literatura de specialitate, precum și din practica de raportare întâlnită în cadrul companiilor multinaționale și a companiilor mai mari în general, se poate observa un interes tot mai ridicat al utilizatorilor de informații financiar-contabile față de integrarea informațiilor nefinanciare, de natură calitativă și cantitativă alături de cele de natură „contabilă.”

S-a constatat că o comunicare economico-financiară eficientă favorizează percepția corectă a randamentelor și rezultatelor obținute și așteptate, precum și a riscurilor aferente, inclusiv aprecierea deplină și reală a companiei în ceea ce privește valoarea sa economică. Așadar, dacă în urma analizei efectuate, luând în considerare aceste aspecte, rentabilitatea așteptată depășește costul capitalului, atunci se poate aprecia faptul că investiția este viabilă din punct de vedere economic și creează valoare pentru investitor.

Necesitatea divulgării în timp util a performanței și raportarea calitativă a datelor din situațiile financiare presupune implicarea diferitor categorii de actori sau personalități profesionale conform cadrului de reglementare de referință în pregătirea, supravegherea, aprobarea, revizuirea, analiza și utilizarea rapoartelor care comunică informații și date despre o anumită companie.

Comunicarea economico-financiară care se concentrează pe aspectele economice, financiare și de capital, actuale și viitoare ale unei companii poate fi: de bază, care răspunde cerințelor legislative de reglementare (comunicare obligatorie) și voluntară sau suplimentară, care reprezintă trecerea de la cultura conformității la cultura transparenței. Informațiile obligatorii sau divulgarea obligatorie derivă din constrângerile legislative care urmăresc protejarea terților și asigurarea unui anumit nivel de securitate pentru părțile interesate ale companiei. Consiliul de administrație al IASB consideră că situațiile financiare anuale întocmite în conformitate cu standardele internaționale de contabilitate îndeplinesc în mod eficient nevoile comune și de bază de informare a majorității utilizatorilor.

Pe de altă parte, comunicarea voluntară reprezintă acea parte a informațiilor furnizate care nu fac obiectul obligațiilor de raportare și certificare, indiferent de natura cantitativă (exprimate în termeni valorici sau nu) sau calitativă a acestora sau de canalul prin care sunt transmise, acesta putând lua diferite

forme precum situațiile financiare, comunicatele de presă, site-urile web, precum și altele. Prin urmare, divulgarea voluntară a informațiilor economico-financiare urmărește satisfacerea așteptărilor părților interesate prin activarea unui proces de feedback asupra informațiilor primite de către acestea.

Luând în considerare toate aspectele amintite mai sus, putem aprecia faptul că procesul de comunicare economico-financiară are un rol fundamental în crearea, optimizarea și menținerea relațiilor companiilor cu proprii investitori, precum și cu celelalte categorii de utilizatori de informații financiare. Așa după cum am menționat și anterior, în contextul procesului de comunicare economico-financiară, rolul de bază în facilitarea și construirea unei relații transparente și eficiente între o companie și părțile ei interesate revine raportărilor financiare anuale, acestea prezentând poziția și performanța financiară a întreprinderii. putem afirma faptul că comunicarea financiară oferă informații financiar-contabile cu privire la rezultatele întreprinderii atât mediului intern, cât și celui extern al întreprinderii (vezi Figura 2).

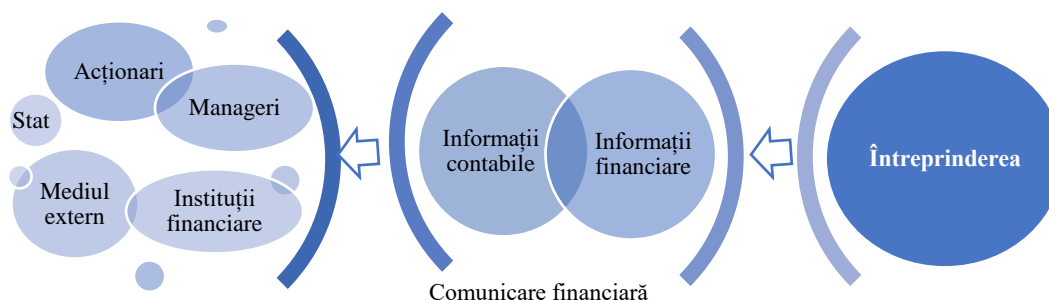

Fig. 0. Reprezentarea grafică a comunicării financiare

Sursa: adaptare după Lezeu (2004) [1]

Pentru o comunicare eficientă cu părțile interesate și satisfacerea nevoilor informaționale a acestora, întreprinderea trebuie să ierarhizeze părțile interesate în funcție de legătura lor cu întreprinderea și în același timp să clasifice nevoile lor în: primare, secundare și terțiare. Ca și exemplu de clasificare a acestor nevoi poate fi piramida lui Maslow, aceasta putând fi adaptată la nevoile părților interesate. De exemplu, nevoia comună și principală pentru toate părțile interesate este supravețuirea sau siguranța: angajații își doresc un mediu de lucru sigur și condiții optime de muncă, în timp ce investitorii își doresc siguranța investițiilor sau crearea de legături de încredere cu întreprinderea. Perturbările sociale, politice, militare și sanitare din ultima perioadă au reprojecțat întreg mediul de afaceri internațional prin reorientarea fluxurilor de investiții către medii de afaceri care oferă o siguranță mai ridicată a capitalului investit, în detrimentul accesului la resurse bogate și ieftine. În contextul crizei militare și sociale de la hotarul Uniunii Europene, principala preocupare a părților interesate este „siguranța”, fie că vorbim de investitori care își doresc o „siguranță a investițiilor”, fie că ne referim la societatea civilă care își dorește „siguranța unui trai stabil în condiții echitabile și de pace.” Practic, în aceste perioade, părțile interesate urmăresc satisfacerea nevoilor de supravețuire, de securitate și sociale, iar nevoia de informare se circumscrie în jurul acestor nevoi. Astfel, întreprinderea trebuie să ofere informații părților interesate care să le fundamenteze această siguranță, conectând toate părțile interesate în jurul acestei nevoi. Prin oferirea garanției siguranței părților interesate, întreprinderea își creditează propria siguranță.

Integritatea informațiilor financiare și standardele de contabilitate sunt considerate componente esențiale ale cadrului normativ financiar din cadrul unei economii. În general, s-a susținut ideea că informațiile financiar-contabile întocmite în conformitate cu principiile sau standardele general recunoscute vor garanta sau vor contribui la transparență și responsabilitate, la guvernarea optimă a întreprinderilor, la stabilitatea sistemului financiar, la funcționarea eficientă a piețelor financiare și la distribuirea adecvată a fluxurilor de capital și de resurse.

Investitorii sunt principalii consumatori de informații financiar-contabile, iar calitatea acestora și modul de comunicare cu aceștia poate influența într-o oarecare măsură atragerea lor în proiecte investiționale, în special în situațiile de criză, atunci când predictibilitatea rentabilității și a riscului capitalului investit reprezintă principala preocupare. În același timp, situațiile financiare de înaltă calitate

sporesc nu doar încrederea investitorilor, dar și a creditorilor și a altor părți interesate, contribuind astfel la crearea unui climat favorabil activităților de investiții. În vederea creșterii calității informațiilor din situațiile financiare, un rol fundamental îi este atribuit armonizării politicilor și tratamentelor contabile care facilitează comunicarea financiar-contabilă între părțile interesate din întreaga lume, eliminând astfel obstacolele informaționale pentru circuitul fluxurilor de investiții străine directe și responsabile din punct de vedere social.

Așadar, calitatea informațiilor prezentate în situațiile financiare joacă un rol esențial în promovarea stabilității economice la nivel global. Într-o economie caracterizată prin fluxuri internaționale vaste și rapide de capital, transparența și corectitudinea în furnizarea oportună de date economice poate reduce incertitudinea și poate îmbunătăți capacitatea pieței și a investitorilor de a evalua riscurile.

Crizele suprapuse din ultimii trei ani ne-au arătat faptul că situațiile financiare ar trebui să ofere utilizatorilor informații financiare cu un nivel mai ridicat de utilitate în luarea deciziilor de management. Așadar, se pune problema re proiectării politicilor și tratamentelor contabile standardizate de IFRS, astfel încât să se sporească transparența și eficiența piețelor globale de capital. Piețele financiare de astăzi nu sunt complet transparente, iar prețurile nu reflectă toate informațiile deținute de conducere și de cele mai multe ori, nici nu se corelează direct cu valoarea lor fundamentală. Nevoia disponibilității unor instrumente de măsurare a performanței companiilor este din ce în ce mai accentuată, deoarece este evident faptul că evaluările bazate numai pe criteriul costului prezintă o limitare semnificativă în contextul prezenței valorilor volatile pentru asigurarea calității și transparenței informațiilor financiare.

Cercetarea realizată în Capitolul 2 a accentuat valoarea și importanța informațiilor reflectate în rapoartele financiare în fundamentarea deciziilor investiționale, accentuându-se în același timp rolul investitorilor. În această ordine de idei au fost formulate următoarele concluzii:

1. Pentru a satisface nevoia informațională a părților interesate, întreprinderile trebuie să conceapă rapoarte financiare în conformitate cu normele, principiile și standardele contabile, întrucât comunicarea financiară joacă un rol important în relația întreprinderii cu părțile interesate.

2. În contextul comunicării economico-financiare, situațiile financiare sunt considerate principalul instrument de informare pentru părțile interesate, aceasta având un rol fundamental în determinarea nivelului de transparență corporativă. Cu toate acestea însă, situațiile financiare nu pot să satisfacă complet nevoile de informare ale părților interesate, fapt pentru care, alături de situațiile financiare esențiale sunt raportate și alte informații referitoare la diverși indicatori nefinancieri (sociali, de mediu și de guvernare), care subliniază nivelul de responsabilitate corporativă al companiei raportoare, acestea având în același timp capacitatea de a amplifica valoarea companiei.

3. Părțile interesate au diferite nevoi de informare, iar dintre acestea cu siguranță că acționarii sunt cei care au nevoie cel mai mult de o imagine de ansamblu clară asupra strategiilor, parcursului și direcțiilor de dezvoltare a afacerilor companiei, însă și de o imagine mai aprofundată, concentrată asupra indicatorilor de performanță obținuți și asupra rezultatelor practice în atingerea target-urilor de performanță stabilite prin diferite strategii de dezvoltare.

4. Satisfacerea nevoilor de informare a tuturor părților interesate nu este un proces simplist, ci unul care necesită efort, studiu, implicare și inițiativă din partea persoanelor responsabile, care bineînțeles că trebuie să aibă cunoștințele și abilitățile necesare îndeplinirii cu eficiență a acestei activități.

5. Un alt aspect foarte important pentru părțile interesate este calitatea informațiilor reflectate în rapoartele financiare, nivelul acesteia fiind determinat de materializarea în conținutul acestora a caracteristicilor calitative analizate anterior, respectiv relevanța, comparabilitatea, fiabilitatea și inteligibilitatea. Luarea unor decizii care să contribuie într-adevăr la creșterea competitivității entităților economice este posibilă în condițiile în care acestea se bazează pe informații financiar contabile de calitate.

6. Performanța investițiilor este direct influențată de calitatea informațiilor, de reprezentarea fidelă și de aplicarea corectă a practicilor și politicilor contabile, astfel încât acestea să nu denatureze informațiile, ci să transpună corect poziția și performanța întreprinderii care reprezintă principala preocupare pentru utilizatorii de informații financiare, fiind un instrument de evaluare a riscurilor și de stabilire a eficacității și eficienței activităților desfășurate.

Capitolului 3. Evaluarea politicilor contabile și fiscale aplicate prețurilor de transfer, prezintă analiza politicilor contabile și fiscale aplicate în materie de prețuri de transfer în țările BRICS, inclusiv politicile de evaluare și metodele de stabilire a prețurilor de transfer în conformitate cu orientările OCDE, făcând o paralelă și către R. Moldova.

În actualul context economic global, mediul de afaceri manifestă o tendință tot mai pregnantă spre forme organizaționale complexe, evidențiate atât în structura acestor companii, cât și în amplasarea geografică a activității lor, acestea fiind determinate de obiectivele economice pe termen mediu și lung a acestor companii. De regulă, acestea formează grupuri multinaționale care își desfășoară activitatea pe piețele globale și care au tendința de a se extinde în jurisdicții diferite. În aceste situații, evident că încep să apară diverse probleme de natură economică, juridică și fiscală, având în vedere și nivelul puternic de centralitate la nivel decizional care determină anumite politici de management a veniturilor care, la rândul lor, generează diverse situații particulare, relevante din punct de vedere juridic. Deși sunt independente din punct de vedere formal și juridic, extinderea acestor filiale sau sucursale implică o serie de raporturi juridice speciale datorită faptului că fac parte dintr-un grup multinațional, iar anumite taxe și impozite nu pot fi determinate și calculate independent de subiectul căruia îi sunt imputabile. În ultimii ani, numărul entităților multinaționale a crescut semnificativ, iar rolul lor în comerțul mondial s-a dublat. Această tendință se datorează și fenomenului globalizării, care este în continuă expansiune și cu mari implicații pentru țările active în comerțul internațional.

Așadar, pe lângă efectul pozitiv de stimulare a economiei, dintr-o perspectivă fiscală, această tendință implică și dificultăți atât pentru administrațiile fiscale, cât și pentru entități, întrucât sistemele fiscale diferă de la o țară la alta. Un rol important aici îl au prețurile de transfer la care entitățile multinaționale vând bunuri, active necorporale și servicii către întreprinderile asociate.

Prețurile de transfer rămân a fi cea mai utilizată și cea mai simplă și comună metodă de minimizare a taxelor și impozitelor. Acestea reprezintă prețul stabilit în tranzacțiile comerciale între diferite filiale ale unei întreprinderi sau între membrii unui grup sau conglomerat de întreprinderi. Practic, prețurile de transfer și deplasarea artificială a bazei de impozitare prin redistribuirea indicatorilor care o formează între filialele întreprinderii permit entității - fără să încalce prevederile normative - să utilizeze un regim de impozitare preferențial. Astfel, prețurile de transfer au devenit o problemă importantă pentru autoritățile fiscale care vor să se asigure că veniturile au fost supuse impozitării acolo unde au fost realizate. Scopul acestui capitol este de a analiza politicile contabile și fiscale aferente prețurilor de transfer practicate de către companiile din țările BRICS. În acest sens, pentru îndeplinirea scopului propus, au fost trasate următoarele obiective: O1: documentarea prețurilor de transfer din perspectiva legalității și conformității tranzacțiilor intragrup; O2: analiza politicilor de evaluare și a metodelor de determinare a prețurilor de transfer conform OECD; O3: analiza politicilor de evaluare și a metodelor de determinare a prețurilor de transfer în economiile emergente BRICS; O4: identificarea factorilor determinanți în construirea dosarului prețurilor de transfer și atragerea de investiții străine directe.

Crizele suprapuse din ultima perioadă au condus la o scădere a activității economice, respectiv la o scădere a profiturilor corporative, ceea ce a sporit presiunea asupra multinaționalelor pentru a identifica modalități de reducere a obligațiilor fiscale, determinându-le la recurgerea eventuală la strategii de stabilire a prețurilor de transfer menite să transfere profiturile în jurisdicții cu un nivel redus de impozitare. Pentru a face față acestor provocări, guvernele din întreaga lume au pus în aplicare noi reglementări privind prețurile de transfer, au consolidat reglementările existente și au intensificat controalele fiscale și aplicarea legii. De asemenea, acestea continuă să monitorizeze impactul crizei asupra politicilor și practicilor privind prețurile de transfer pentru a se asigura că societățile multinaționale își îndeplinesc obligațiile fiscale. Criza actuală a scos în evidență importanța prețurilor de transfer și necesitatea ca guvernele să se asigure că societățile multinaționale își plătesc partea corectă de impozite în fiecare țară în care își desfășoară activitatea. Cel mai frecvent, companiile multinaționale folosesc prețurile de transfer pentru a transfera în mod artificial profiturile către jurisdicții cu sisteme fiscale flexibile, practicând prețuri ridicate pentru bunurile și serviciile vândute filialelor din jurisdicții cu impozite ridicate și prețuri scăzute pentru cele vândute filialelor din jurisdicții cu impozite reduse.

Stabilirea și identificarea unei metode optime de stabilire și determinare a prețurilor de transfer reprezintă principala preocupare pentru multinaționalele și organisme de reglementare. Pentru

selectarea unei metode optime de stabilire a prețului de transfer, multinaționalele trebuie să ia în considerare avantajele și dezavantajele metodelor recunoscute de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, precum și a altor metode aplicate la nivel național. Caracterul adecvat al unei metode este determinat în primul rând printr-o analiză funcțională și de disponibilitate a unor date fiabile necesare pentru punerea în aplicare a metodei alese sau a metodelor alternative.

Metodele de stabilire a prețurilor de transfer se referă la modul de calcul al prețurilor la care sunt efectuate tranzacțiile dintre două sau mai multe companii afiliate, iar alegerea celei mai optime metode dintre cele disponibile poate fi determinată de diferiți factori interni sau externi, precum profitul global al întreprinderii, interesul filialei din țara gazdă și solicitarea acesteia de menținere a unor fluxuri de numerar adecvate, caracteristicile demografice și comportamentale, precum și diferențele regăsite în reglementările fiscale în general și cele privind prețurile de transfer din țările respective. Metodele de determinare a prețurilor de transfer propuse de către OECD Transfer Pricing Guidelines pot fi vizualizate în Figura 3:

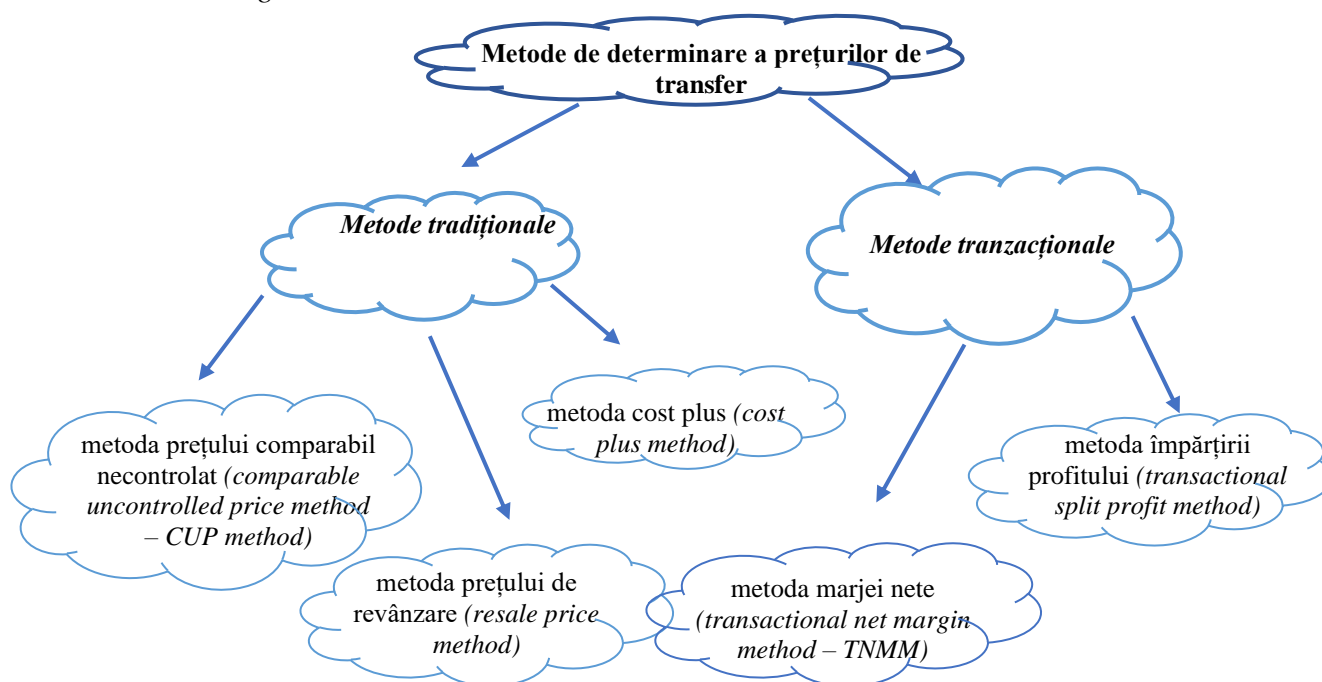

Fig. 0. Metode de stabilire a prețurilor de transfer

Sursa: adaptare după OECD

Cu toate acestea, reglementările cu privire la stabilirea dosarului prețurilor de transfer sunt evazive și greu de aplicat de la o economie la alta. Cu siguranță că, odată cu digitalizarea tot mai accentuată a sistemului internațional de tranzacționare și o dată cu introducerea tot mai intensivă a inteligenței artificiale în cadrul relațiilor economice internaționale, mediul economic și fiscal se va confrunta cu provocări noi și solicitante care odată depășite, vor adăuga valoare și eficiență cunoștințelor, procedurilor și reglementărilor aferente acestui domeniu, ceea ce va permite crearea unui sistem economic internațional mai transparent, mai securizat și mai aproape de cerințele și nevoile reale ale mediului de afaceri.

Documentarea prețurilor de transfer reprezintă unul din instrumentele principale care poate fi folosită pentru evaluarea legalității și conformității tranzacțiilor intragrup cu principiile, liniile directoare și reglementările existente atât la nivel național, cât și internațional. Documentația este utilă mai multor categorii de părți interesate, dar mai ales auditorilor și autorităților guvernamentale deoarece aceștia prezintă un interes ridicat legat de realitatea, corectitudinea și legalitatea politicilor de transfer practicate de către entități, întrucât acestea pot influența semnificativ diverși indicatori de performanță raportați și valoarea impozitului pe profit plătit.

Așadar, evaluarea politicilor contabile și fiscale aplicate prețurilor de transfer, realizată în cadrul acestui capitol, a scos în evidență principalele aspecte ale reglementărilor actuale în materie de prețuri de transfer la nivel internațional, cât și la nivelul economiilor BRICS. În urma analizei efectuate concluzionăm următoarele:

1. Strategiile și metodele de stabilire a prețurilor de transfer sunt destul de complexe, aplicarea acestora fiind asociată cu anumite dificultăți determinate de legislația restrictivă și diversificată de la o țară la alta, precum și de lipsa unor metodologii clare cu privire la întocmirea dosarului prețurilor de transfer. Legislația complexă și restrictivă privind prețurile de transfer are un efect descurajant asupra capacității multinaționalelor de a elabora corect dosarul prețurilor de transfer și de a practica prețuri de piață.

2. Considerăm că statele OECD și G20 care contribuie la implementarea planului de acțiune BEPS trebuie să instituie un cod fiscal valabil global prin care țările implicate în tranzacții internaționale să se asigure că profiturile sunt supuse impozitării acolo unde s-au desfășurat activitățile și unde acestea au creat valoare, fiind posibilă astfel o evitare sau diminuare a evaziunii fiscale. Utilizarea prețurilor de transfer implică controlul asupra caracterului rezonabil al prețurilor pentru tranzacțiile de export și import.

3. Definirea unui cadru legislativ global, a unui cod fiscal global și aplicarea corectă a acestora asigură atragerea de investiții, stabilește reguli corecte pentru a menține un echilibru între stat și participanții la tranzacții. Fără îndoială, dorința unui astfel de echilibru înseamnă compromisuri reciproce, consacrate în practica de reglementare și de aplicare a legii. În același timp, noile schimbări geopolitice din ultima perioadă modelează politicile fiscale, ceea ce accentuează și mai mult problematica dosarului prețurilor de transfer.

4. R. Moldova a făcut un pas important în implementarea reglementărilor în materie de prețuri de transfer, fiind o țară cu un grad ridicat al criminalității economice, dar este esențial ca autoritățile să adapteze acest cadru la nevoile economiei naționale și să ofere un ghid în aplicarea acestora, dat fiind faptul că acestea reprezintă un element de noutate pentru mediul de afaceri din R. Moldova.

5. Retragerea capitalului din medii puternic afectate de riscurilor geopolitice, precum și introducerea de taxe și politici comerciale protecționiste de către mai multe economii, schimbă perspectivele pentru activitățile externe ale întreprinderilor, acestea orientându-și activitatea către medii ce le oferă o siguranță și o predictibilitate optimă a capitalului investit.

6. Schimbările de pe arena politică și economică internațională, precum și aplicarea crizei economice și energetice cresc interesele naționale în ceea ce privește impozitele plătite de către multinaționale, iar erodarea bazei de impozitare prin intermediul dosarului prețurilor de transfer a declanșat o serie de reforme în domeniul fiscal.

În Capitolul 4. Proiectarea indicelui de predictibilitate a fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer a fost conceptualizat indicele de predictibilitate și matricea de trend a fluxurilor de investiții străine directe (ISD) și a prețurilor de transfer la nivelul economiilor dezvoltate, economiilor în curs de dezvoltare/emergente, economiilor slab dezvoltate.

Instabilitatea politică, economică și socială din ultima perioadă au creat o ipostază dificilă pentru mediul de afaceri global. Pandemia de COVID-19 a constituit un șoc pentru mai multe industrii, o parte importantă dintre acestea intrând în colaps ca urmare a sistării parțiale sau integrale a activității. În condițiile în care organismele naționale și internaționale competente au creat diferite programe și politici de sprijin financiar a celor mai afectate industrii, a fost înregistrat un număr relevant de falimente și companii în insolvență. La toate acestea, se adaugă și criza economică amplificată de criza energetică și de conflictul militar din Ucraina, care practic au schimbat contextul investițional la nivel global. Totodată, crizele suprapuse (criza sanitară, criza economică, criza energetică și criza geopolitică) au condus la o migrație a investițiilor către zone mai sigure, care oferă un mediu investițional mai stabil și mai predictibil. Astfel, în condițiile în care siguranța investițiilor și predictibilitatea profitului reprezintă principalii factori determinanți pentru investitori, devine evidentă necesitatea creării unui instrument de evaluare a riscurilor investiționale la nivel macroeconomic sau microeconomic.

Realocările de investiții din medii cu risc ridicat către medii care oferă o siguranță investițională, fac obiectul prețurilor de transfer care în practică, reprezintă procesul de transfer a bunurilor materiale și

nemateriale între întreprinderile care aparțin aceleiași grup. De exemplu, conflictul militar din Ucraina și respectiv sancțiunile economice impuse Rusiei, au condus către o realocare a investițiilor sau chiar a întregii activități a mai multor întreprinderi din aceste țări, datorită imposibilității desfășurării activității și a riscurilor extrem de mari. Sancțiunile economice aplicate Rusiei de UE și alți parteneri politici și economici ca răspuns la agresiunea militară din Ucraina au afectat nu doar țara sancționată, dar și penalizatorii, creând un efect de boomerang, deoarece la rândul său, Rusia a răspuns cu un al tip de măsuri, cum ar fi: sistarea livărilor de gaze naturale către unele state, ceea ce a degenerat în amplificarea crizei energetice; obligarea clienților să achite energia în moneda națională a Rusiei, etc. Toate aceste fenomene afectează în primul rând lanțurile de multinaționale și activitatea lor investițională.

Asigurarea unui mediu prielnic și sigur de dezvoltare pentru investitori reprezintă sau ar trebui să reprezinte obiectivul fundamental în implementarea strategiilor de dezvoltare a economiilor naționale, prin consolidarea relațiilor bilaterale cu alte state partenere și implementarea de politici care să faciliteze realocările de investiții între întreprinderi. Unul din factorii cei mai importanți în realocarea de investiții îl reprezintă nivelul de impozitare a acestora, fapt pentru care, în vederea evitării dublei impuneri, mai multe state au încheiat acorduri în acest sens, încurajând astfel dezvoltarea și realocările de investiții sau parteneriatele de dezvoltare de lungă durată între deferite medii de afaceri. Printre factorii determinanți în alocările sau realocările de investiții se regăsește și libertatea economică, riscul de țară, nivelul de reglementare, povara fiscală, asimetria informațională, etc. Libertatea economică reprezintă accesul liber de a desfășura activitățile economice și comerciale, prin asigurarea respectării legislației care reglementează desfășurarea respectivei activități. Nivelul de reglementare sau calitatea reglementărilor au un rol crucial pentru investitori, deoarece un cadru normativ foarte dur care nu oferă protecție investitorilor ar putea chiar să-i respingă. Cu toate acestea, în analiza contextului investițional, este necesar a se lua în considerare și principiile de etică în afaceri, deoarece, în mod frecvent, investitorii caută să-și maximizeze profiturile cu orice preț, încercând să evite sau să identifice nișe în legislație care să le permită evitarea impozitării. De exemplu, transferul de capital către companii offshore sau către jurisdicții care le permit să evite impozitarea profitului este una din metodele de realocare a investițiilor. De obicei, aceste state fie au cote de impozitare de 0%, fie nivelul economiei subterane este destul de ridicat, ceea ce explică posibilitatea spălării banilor și sustragerea acestora fără plata taxelor reglementate.

Prețurile de transfer reprezintă un subiect tabu în ceea ce privește aplicarea corectă a metodelor de stabilire a acestora și evitarea criminalității economice. Organismele naționale și internaționale au elaborat diverse strategii și metode de stabilire a prețurilor de transfer cu scopul de a facilita transferul de capital între părțile afiliate și totodată de a avea o pârghie de control asupra acestor tranzacții. Având în vedere complexitatea metodelor și a riscurilor asociate acestor tranzacții, se pune problema identificării unui model complex de evaluare și determinare a prețurilor de transfer prin colegarea tuturor factorilor determinanți, care să ofere predictibilitate tuturor părților implicate în tranzacție.

În acest context a fost stabilit *scopul cercetării* elaborate în cadrul acestui capitol și anume acela de a identifica condițiile de siguranță investițională în diverse contexte economice, sub anumite niveluri și tipuri de criză. În vederea realizării scopului propus au fost stabilite următoarele **obiective**: *O1* - analiza contextului economic global și a factorilor determinanți în deschiderea filialelor în afara granițelor țării; *O2* - identificarea și stabilirea potențialilor factori de influență în atragerea investițiilor străine; *O3* - analiza factorilor determinanți în dosarul prețurilor de transfer. Atingerea obiectivelor a fost posibilă prin realizarea unei analize a principalelor studii din domeniul prețurilor de transfer și a analizei exhaustive a contextului economic actual, a aportului informațiilor financiare asupra proceselor decizionale în proiectarea unui indice de siguranță investițională, pe baza informațiilor financiare și nefinanciare raportate de 69 de țări aparținente la diferite grupuri economice și politice.

Pentru conceptualizarea indicelui de predictibilitate și a matricei de trend a fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer, au fost trasate și testate următoarele **ipoteze**:

H1: Presiunea fiscală are un impact negativ asupra realocării investițiilor și deschiderea de noi filiale.

H2: Riscul de țară reprezintă un factor determinant în realocarea investițiilor și deschiderea de noi filiale.

H3: Creșterea fluxurilor de investiții străine directe conduce la creșterea nivelului economiei subterane.

H4: Adoptarea IFRS-urilor conduce la creșterea fluxului de investiții străine directe și reduce riscul investițional.

H5: Reglementările OECD privind prețurile de transfer au un impact pozitiv asupra investițiilor străine directe și responsabile din punct de vedere social, contribuind la evitarea criminalității economice.

Această cercetare este de tip cantitativă, bazată pe un eșantion format din 69 de țări care aplică reglementările OECD cu privire la prețurile de transfer, clasificate după nivelul de dezvoltare economică în: economii dezvoltate (24), economii în curs de dezvoltare (18), economii emergente (18) și economii slab dezvoltate (9). R. Moldova a fost exclusă din analiză, datorită faptului că la momentul cercetării, aceasta nu aplica reglementările OCDE în materie de prețuri de transfer, aceste lipsind cu desăvârșire din reglementările naționale, fiind introduse abia cu începutul anului 2023.

Perioada de analiză a fost cuprinsă între anii 2013-2021, deoarece s-a considerat că este o perioadă reprezentativă, în sensul că au fost incluse atât perioadele de stabilitate economică, cu creșteri pozitive ale indicatorilor economico-financiar și nefinanciar specifici eșantionului analizat, cât și perioadele caracterizate de crize economice, sanitare și politice, care au manifestat diferite repercursiuni asupra economiei globale. În vederea omogenizării bazei de date, s-au aplicat ca și *criterii de includere* toate economiile care aplică reglementările OECD în materie de prețuri de transfer, fiind *excluse* celelalte economii care nu fac obiectul prețurilor de transfer conform reglementărilor OECD. De asemenea, având în vedere că populația din eșantionul selectat are particularități diferite, țările au fost grupate pe clustere de cercetare.

Pentru analiza datelor și proiectarea indicilor de predictibilitate a intrărilor, ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer, s-a folosit modelul liniar multiplu de regresie, definit prin funcția:

$$Y_i = \alpha + \sum_{j=1}^9 \beta_{ij} X_{ij} + \varepsilon_i, i=1, \dots, n. \quad (1)$$

unde, n este mărimea eșantionului particularizat pentru fiecare model în parte. Ca și variabilă independentă care reprezintă indicele de predictibilitate și evaluare a prețurilor de transfer a fost considerat nivelul fluxurilor de investiții străine directe, iar ca variabile independente au fost luate în considerare: nivelul economiei subterane, cota de impozitare, riscul general de țară, povara fiscală, rentabilitatea capitalului investit, IFRS-urile, scorul general al libertății economice și nivelul de reglementare a prețurilor de transfer conform OECD (vezi Tabelulul 1).

Tabelul 1. Descrierea variabilelor independente

Variabile	Descrierea
ShE	Nivelul economiei subterane
Tr	Cota de impozitare
Cr	Riscul general de țară
Fb	Povara fiscală
ROIC	Rentabilitatea capitalului investit
IFRS	Nivelul de adoptare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară
IEF	Scorul general al libertății economice
TPr	Nivelul de reglementare al prețurilor de transfer conform ghidului OECD
CPI	Nivelul corupției

Sursa: elaborat de autor

Pentru proiectarea indicelui de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer aferent fiecărui tip de economie (economie dezvoltată, economie în curs de dezvoltare, economie emergentă, economie slab dezvoltată) s-a folosit modelul de regresie liniară multiplă (vezi Tabelulul 2).

Tabelul 2. Variabilele dependente și ecuațiile de regresie aferente indicilor de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer

Variabilele dependente	Tipul modelului
Indice general de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer	$I_{gptp} = \alpha_1 + \beta_{11} \cdot ShE + \beta_{12} \cdot Tr + \beta_{13} \cdot Cr + \beta_{14} \cdot Fb + \beta_{15} \cdot ROIC + \beta_{16} \cdot IFRS + \beta_{17} \cdot IEF + \beta_{18} \cdot TPr + \beta_{17} \cdot CPI + \varepsilon_1$
Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile dezvoltate	$I_{ptpde} = \alpha_3 + \beta_{31} \cdot ShE + \beta_{32} \cdot Tr + \beta_{33} \cdot Cr + \beta_{34} \cdot Fb + \beta_{35} \cdot ROIC + \beta_{36} \cdot IFRS + \beta_{37} \cdot IEF + \beta_{38} \cdot TPr + \beta_{37} \cdot CPI + \varepsilon_3$
Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile în curs de dezvoltare	$I_{ptpdev} = \alpha_4 + \beta_{41} \cdot ShE + \beta_{42} \cdot Tr + \beta_{43} \cdot Cr + \beta_{44} \cdot Fb + \beta_{45} \cdot ROIC + \beta_{46} \cdot IFRS + \beta_{47} \cdot IEF + \beta_{48} \cdot TPr + \beta_{47} \cdot CPI + \varepsilon_4$
Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente	$I_{ptpee} = \alpha_2 + \beta_{21} \cdot ShE + \beta_{22} \cdot Tr + \beta_{23} \cdot Cr + \beta_{24} \cdot Fb + \beta_{25} \cdot ROIC + \beta_{26} \cdot IFRS + \beta_{27} \cdot IEF + \beta_{28} \cdot TPr + \beta_{27} \cdot CPI + \varepsilon_2$
Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile slab dezvoltate	$I_{ptppde} = \alpha_5 + \beta_{51} \cdot ShE + \beta_{52} \cdot Tr + \beta_{53} \cdot Cr + \beta_{54} \cdot Fb + \beta_{55} \cdot ROIC + \beta_{56} \cdot IFRS + \beta_{57} \cdot IEF + \beta_{58} \cdot TPr + \beta_{57} \cdot CPI + \varepsilon_5$

Sursa: elaborat de autor

În ceea ce privește proiectarea indicelui de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer aferent fiecărui tip de economie, ca și în cazul anterior am folosit modelul de regresie liniară multiplă (vezi Tabelulul 3).

Tabelul 3. Variabilele dependente și ecuațiile de regresie aferente indicilor de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer

Variabilele dependente	Tipul modelului
Indice general de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer	$I_{Egptp} = \alpha_1 + \beta_{11} \cdot ShE + \beta_{12} \cdot Tr + \beta_{13} \cdot Cr + \beta_{14} \cdot Fb + \beta_{15} \cdot ROIC + \beta_{16} \cdot IFRS + \beta_{17} \cdot IEF + \beta_{18} \cdot TPr + \beta_{17} \cdot CPI + \varepsilon_1$
Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente	$I_{Eptpee} = \alpha_2 + \beta_{21} \cdot ShE + \beta_{22} \cdot Tr + \beta_{23} \cdot Cr + \beta_{24} \cdot Fb + \beta_{25} \cdot ROIC + \beta_{26} \cdot IFRS + \beta_{27} \cdot IEF + \beta_{28} \cdot TPr + \beta_{27} \cdot CPI + \varepsilon_2$
Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile dezvoltate	$I_{Eptpde} = \alpha_3 + \beta_{31} \cdot ShE + \beta_{32} \cdot Tr + \beta_{33} \cdot Cr + \beta_{34} \cdot Fb + \beta_{35} \cdot ROIC + \beta_{36} \cdot IFRS + \beta_{37} \cdot IEF + \beta_{38} \cdot TPr + \beta_{37} \cdot CPI + \varepsilon_3$
Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile în curs de dezvoltare	$I_{Eptpdev} = \alpha_4 + \beta_{41} \cdot ShE + \beta_{42} \cdot Tr + \beta_{43} \cdot Cr + \beta_{44} \cdot Fb + \beta_{45} \cdot ROIC + \beta_{46} \cdot IFRS + \beta_{47} \cdot IEF + \beta_{48} \cdot TPr + \beta_{47} \cdot CPI + \varepsilon_4$
Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile slab dezvoltate	$I_{Eptppde} = \alpha_5 + \beta_{51} \cdot ShE + \beta_{52} \cdot Tr + \beta_{53} \cdot Cr + \beta_{54} \cdot Fb + \beta_{55} \cdot ROIC + \beta_{56} \cdot IFRS + \beta_{57} \cdot IEF + \beta_{58} \cdot TPr + \beta_{57} \cdot CPI + \varepsilon_5$

Sursa: elaborat de autor

În vederea construirii indicelui de predictibilitate a ISD și a prețurilor de transfer (aferent fiecărui cluster de cercetare) considerat variabila dependentă a modelului, au fost stabilite o serie de variabile de influență considerate a fi cele mai relevante în actualul context al crizelor multiple, cum ar fi: nivelul economiei subterane (ShE); cota de impozitare (Tr); riscul general de țară (Cr); povara fiscală (Fb);

rentabilitatea capitalului investit (ROIC); nivelul de adoptare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS); scorul general al libertății economice (IEF); nivelul de reglementare al prețurilor de transfer conform reglementărilor OECD (TPr) și nivelul corupției (CPI).

Pentru conceptualizarea indecelui de predictibilitate și a matricei de trend a fost folosită regresia liniară multiplă, deoarece aceasta este instrumentul de analiză ce oferă posibilitatea stabilirii de prognoze cu referire la indicatorii analizați. Practic, analiza de regresie multiplă corelează comportamentul unui cumul de factori care sunt numiți variabile independente, cu scopul de a vedea impactul acestora - atât la nivel individual cât și la nivel de grup - asupra variabilei dependente. Cu toate că analiza de regresie liniară multiplă nu poate indica care predictorii sunt cei mai relevanți, aceasta este folosită pentru crearea și testarea modelelor predictive [2]. În cazul nostru, setul de variabile predictoare (variabilele independente) au fost folosite pentru predicția intrărilor și ieșirilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru cele 69 de economii care reprezintă eșantionul nostru de cercetare. Identificarea și selectarea variabilelor predictoare reprezintă cel mai important proces în regresia liniară multiplă, deoarece după cum afirmă Madden și Bottenberg (1963), pentru a nu pierde eficiența practică predictivă, dintr-un set mare de variabile trebuie selectate doar un subset mic de predictorii care sunt cei mai reprezentativi pentru fenomenul studiat [3]. Braun și Oswald (2011) susțin că „*determinarea importanței relative a variabilelor predictoare este importantă pentru construirea modelelor de regresie, atât pentru scopul practic al predicției, cât și pentru construirea de modele teoretice pentru a ne îmbunătăți înțelegerea fenomenelor comportamentale*”[2].

În urma pilotării modelelor s-au obținut coeficienții de regresie în baza cărora au fost stabiliți indicii de predictibilitate a intrărilor, ieșirilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru fiecare cluster de cercetare (vezi Tabelul 4).

Tabelul 4. Indicii de predictibilitate a intrărilor, ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer

Variabilele dependente	Tipul modelului
<i>Indice general de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer</i>	$I_{gptp} = -0.307 \cdot ShE + 0.103 \cdot Tr - 0.439 \cdot Cr + 0.078 \cdot Fb + 0.058 \cdot ROIC - 0.075 \cdot IFRS + 0.163 \cdot IEF + 0.202 \cdot TPr + 0.159 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile dezvoltate</i>	$I_{tppde} = -0.049 \cdot ShE + 0.020 \cdot Tr + 0.201 \cdot Cr + 0.277 \cdot Fb + 0.095 \cdot ROIC - 0.186 \cdot IFRS - 0.101 \cdot IEF + 0.290 \cdot TPr - 0.149 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile în curs de dezvoltare</i>	$I_{ptpdev} = 0.081 \cdot ShE + 0.023 \cdot Tr - 0.521 \cdot Cr + 0.147 \cdot Fb + 0.572 \cdot ROIC + 0.055 \cdot IFRS - 0.117 \cdot IEF + 0.136 \cdot TPr + 0.311 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente</i>	$I_{ptpee} = -0.773 \cdot ShE + 0.022 \cdot Tr - 0.618 \cdot Cr + 0.198 \cdot Fb - 0.285 \cdot ROIC + 0.487 \cdot IFRS - 0.028 \cdot IEF + 0.102 \cdot TPr + 0.118 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile slab dezvoltate</i>	$I_{ptppde} = -0.181 \cdot ShE - 0.825 \cdot Tr - 2.111 \cdot Cr - 0.186 \cdot Fb - 0.315 \cdot ROIC + 0.247 \cdot IFRS + 0.477 \cdot IEF + 0.240 \cdot TPr + 0.816 \cdot CPI$
<i>Indice general de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer</i>	$I_{Egtp} = -0.201 \cdot ShE + 0.103 \cdot Tr - 0.142 \cdot Cr + 0.015 \cdot Fb + 0.097 \cdot ROIC - 0.117 \cdot IFRS + 0.092 \cdot IEF + 0.224 \cdot TPr + 0.013 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile dezvoltate</i>	$I_{Etpde} = -0.155 \cdot ShE - 0.002 \cdot Tr - 0.134 \cdot Cr + 0.163 \cdot Fb - 0.006 \cdot ROIC - 0.351 \cdot IFRS - 0.148 \cdot IEF + 0.188 \cdot TPr - 0.239 \cdot CPI$

<i>Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile în curs de dezvoltare</i>	$Eptpdev = -0.008 \cdot ShE - 0.022 \cdot Tr - 0.960 \cdot Cr + 0.162 \cdot Fb + 0.809 \cdot ROIC + 0.055 \cdot IFRS + 0.082 \cdot IEF + 0.054 \cdot TPr + 0.462 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente</i>	$IEptpee = -0.761 \cdot ShE - 0.070 \cdot Tr - 0.609 \cdot Cr + 0.173 \cdot Fb - 0.138 \cdot ROIC + 0.504 \cdot IFRS - 0.029 \cdot IEF + 0.173 \cdot TPr + 0.106 \cdot CPI$
<i>Indice de predictibilitate a ieșirilor de ISD și a prețurilor de transfer pentru economiile slab dezvoltate</i>	$IEptpde = -0.264 \cdot ShE - 0.634 \cdot Tr - 1.600 \cdot Cr - 0.206 \cdot Fb - 0.651 \cdot ROIC + 0.307 \cdot IFRS + 0.539 \cdot IEF + 0.049 \cdot TPr + 0.861 \cdot CPI$

Sursa: elaborat de autor

Rezultatele obținute în cadrul acestui capitol fundamentează faptul că predictibilitatea profitului și evaluarea riscului reprezintă principalii factori determinanți ai fluxurilor de ISD, excepție făcând de la caz economiile slab dezvoltate și economiile emergente care sunt în mare parte folosite de către multinaționale în dosarul prețurilor de transfer, în vederea erodării bazei de impozitare. De la o țară la alta, acești factori fluctuează în funcție de caracteristicile economiei naționale. De exemplu, acolo unde există o economie subterană dezvoltată, presiunea fiscală nu reprezintă un interes pentru investitori, deoarece există posibilitatea de a dezvolta afaceri la negru.

Este demn de remarcat faptul că predictibilitatea ieșirilor și intrărilor de ISD și a prețurilor de transfer este supusă la diverși factori exogeni, cum ar fi condițiile economice, instabilitatea politică, politicile și reglementările fiscale. În plus, acuratețea indicelui de predictibilitate depinde, de asemenea, de disponibilitatea și calitatea datelor, precum și de alegerea modelului econometric. Pe scurt, indicele de predictibilitate reprezintă o măsură a încrederii pe care o putem avea în prognozarea valorilor viitoare ale fluxurilor de ISD și ale prețurilor de transfer pe baza datelor anterioare și servește drept o evaluare a performanței modelului de prognoză construit cu ajutorul datelor istorice.

În ceea ce privește ipotezele stabilite în cadrul acestui capitol, conform rezultatelor obținute în urma pilotării modelelor aferente fiecărui tip de economie putem preciza că:

Ipozeza	Modelul general	Economii dezvoltate	Economii în curs de dezvoltare	Economii emergente	Economii slab dezvoltate
H1	Respinsă	Respinsă	Respinsă	Respinsă	Validată
H2	Validată	Validată	Validată	Validată	Validată
H3	Validată parțial	Validată parțial	Validată	Validată	Respinsă
H4	Validată	Validată	Validată	Validată	Validată parțial
H5	Validată	Validată	Validată	Validată	Validată

Dezvoltarea sustenabilă a tuturor economiilor lumii este condiționată de legăturile economice, politice și sociale care guvernează întreg mediul de afaceri. Cu toate că organismele naționale și internaționale au făcut demersuri importante în ceea ce privește combaterea criminalității economice, aceasta reușește să atingă cote ridicate. Pe de o parte, actuala economie globală, dezvoltarea puternică a companiilor multinaționale, presupune în mod necesar și o reorganizare a legislației internaționale care să abordeze și să rezolve problema transferului de active (resurse) impozabile către țările cu impozitare privilegiată. Este evident că strategiile de planificare fiscală, concepute exclusiv pentru a obține un avantaj fiscal necuvenit, sunt extrem de dăunătoare economiilor locale; un venit fiscal mai mic pentru stat se traduce printr-o povară fiscală mai mare pentru comunitate, în special pentru cei care aplică impozitarea la sursă, deci o reducere a consumului cu toate implicațiile pe care acest fenomen le presupune. Pe de altă parte, companiile care se sustrag de la plata impozitului pe profit (parțial sau integral), prezintă o nerespectare a legislației privind prețurile de transfer, ceea ce presupune ajustări (pozitive și/sau negative) ale componentelor de profit și implicit, aplicarea unor penalități direct proporționale cu nivelul de sustragere. Dificultățile intervenite la nivel operațional în contracararea fenomenului evazionist, a determinat OECD să reformuleze în repetate rânduri recomandările incluse în

ghidul de determinare a prețurilor de transfer. Datorită acestor intervenții, la rândul lor, companiile sunt încurajate să-și schimbe atitudinea cu privire la proiectarea, managementul și adoptarea politicilor de prețuri de transfer. Considerăm că numai acționând astfel, se pot crea premisele reale pentru crearea unui cadru de reglementare internațional cu privire la politicile fiscale care să încurajeze investițiile de bună-credință și să protejeze investitorii.

În această ordine de idei, subliniem următoarele:

1. Crizele suprapuse (criza sanitară, criza economică, criza energetică și criza geopolitică) au condus la o migrație a investițiilor către zone mai sigure, care oferă un mediu investițional stabil și predictibil;

2. Printre factorii determinanți în alocările sau realocările de investiții se regăsește și libertatea economică, riscul de țară, nivelul de reglementare, povara fiscală, asimetria informațională, IFRS, etc.; Nivelul economiei subterane reprezintă principalul indicator corelat direct cu fluxurile de investiții străine directe, respectiv creșterea nivelului economiei subterane conduce la o diminuare a fluxurilor de investiții străine directe;

3. Cadru investițional în economiile dezvoltate este direcționat de către nivelul de reglementare al prețurilor de transfer; Impactul IFRS asupra ISD în economiile emergente poate varia în funcție de fiecare țară în parte și de caracteristicile sale economice și instituționale;

4. Preocuparea majoră pentru investitori este calitatea reglementărilor în materia prețurilor de transfer, ceea ce explică faptul că multinaționalele recurg la practicile prețurilor de transfer pentru a distribui/realoca profiturile din țara de origine cu scopul de a eroda baza de impozitare;

5. Creșterea a nivelului de reglementare în ceea ce privește dosarul prețurilor de transfer (TPr), precum și nivelul ridicat al cotei de impozitare (Tr), respectiv povara fiscală (Fb) nivelul corupției (CPI) conduce la un flux mai mare de ieșiri de investiții străine directe, investitorii preferând să investească în țări care au indici mai scăzuți ai acestor indicatori.

6. Indicele de predictibilitate reprezintă o măsură a încrederii pe care o putem avea în prognozarea valorilor viitoare ale fluxurilor de ISD și ale prețurilor de transfer pe baza datelor anterioare și servește drept o evaluare a performanței modelului de prognoză construit cu ajutorul datelor istorice.

7. Implementarea indicelui de predictibilitate și a matricei de trend a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer la Add Consult Daniel Rata (Belgia), Autodel Holding S.R.L. (România), Lusek S.R.L. (România), Casa Grup S.R.L. (România), First Audit International S.R.L. (R. Moldova), Compania de Asigurări Donaris Vienna Insurance Group S.A. (R. Moldova), Agat S.A. (R. Moldova) a dovedit faptul că acesta reprezintă un instrument real de măsurare și predicție a riscurilor investiționale, care contribuie la predicția investițiilor și a prețurilor de transfer, precum și la identificare de zone investiționale sigure și la maximizarea profitului.

8. Indicele de predictibilitate și matricea de trend a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer sunt instrumente esențiale de evaluarea a riscurilor, acestea pot fi implementate și la nivelul altor economii, care au caracteristici asemănătoare cu eșantionul analizat.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul acestei teze de doctorat au fost analizate și explorate nu doar procesul de armonizare financiar-contabilă la nivel global, dar și fenomenele politice, economice și sociale, care au evoluat concomitent și care s-au înregistrat. Fundamentarea scopului și a obiectivelor de cercetare a fost realizată prin analiza literaturii de specialitate din domenii circumscrise științelor economice, politice și juridice, în raport cu schimbările intervenite în ultimii trei ani. Această perioadă este caracterizată de o serie de crize suprapuse, precum: criza sanitară provocată de virusul Sars-COV-2, criza energetică, conflictul militar din Ucraina și criza economică, evenimente care au reprojecțat interesele mediului de afaceri la nivel național și internațional din perspectiva atragerii de investiții străine directe. Datorită complexității și interconectivității fenomenelor care au avut loc în perioada 2019-2022, parcursul de cercetare a fost modelat în așa fel încât să fie acoperit întreg arealul de interes. Prin urmare, această teză de doctorat este o lucrare interdisciplinară, care include atât elemente ce țin de contabilitate, cât și de finanțe, geopolitică, economie internațională și politici sociale.

Sintetizând principalele rezultate ale cercetării, reliefăm următoarele **concluzii și recomandări**:

1. S-a constatat că mediul de afaceri devine sensibil la schimbările geopolitice, motiv pentru care se impune dezvoltarea unor mecanisme de evaluare și prevenire a acestor amenințări, astfel încât impactul să fie minimizat.

2. S-a observat că riscurile geopolitice pot reprezenta o amenințare asupra referențialului contabil internațional, respectiv asupra scopului acestuia de a satisface nevoile de informare a tuturor părților interesate, prin oferirea unor informații exacte, semnificative, comparabile, verificabile, oportune și inteligibile.

3. Analiza critică a fenomenului prețurilor de transfer a scos în evidență discrepanța dintre natura idealistică a reglementărilor legale și situațiile practice în care companiile multinaționale se pot identifica și în care este destul de dificilă luarea unor decizii care să reflecte principiile care stau la baza legală a mecanismului prețurilor de transfer. Acest context oferă un grad ridicat de interpretabilitate și nu reprezintă altceva decât o oportunitate pentru multinaționale de a-și consolida strategiile de minimizare a obligațiilor fiscale și de sustragere de la obligația de plată a acestora. În acest sens organismele de reglementare trebuie să revizuiască reglementările în materie de prețuri de transfer și să le adapteze la nivelul economiilor naționale

4. S-a constatat că satisfacerea nevoilor de informare a tuturor părților interesate nu este un proces simplist, ci unul care necesită efort, studiu, implicare și inițiativă din partea persoanelor responsabile, care bineînțeles că trebuie să aibă cunoștințele și abilitățile necesare îndeplinirii cu eficiență a acestei activități.

5. Performanța investițiilor este direct influențată de calitatea informațiilor, de reprezentarea fidelă și de aplicarea corectă a practicilor și politicilor contabile, astfel încât acestea să nu denatureze informațiile, ci să transpună corect poziția și performanța întreprinderii care reprezintă principala preocupare pentru utilizatorii de informații financiare, fiind un instrument de evaluare a riscurilor și de stabilire a eficacității și eficienței activităților desfășurate.

6. Accentuarea rolului economiilor emergente BRICS pe arena politică și economică internațională, respectiv desprinderea acestora de organisme economice internaționale importante, crează un semn de întrebare asupra parcursului de armonizare a normelor contabile naționale ale acestor țări cu referențialul internațional de raportare financiară (IFRS).

7. Strategiile și metodele de stabilire a prețurilor de transfer sunt destul de complexe, aplicarea acestora fiind asociată cu anumite dificultăți determinate de legislația restrictivă și diversificată de la o țară la alta, precum și de lipsa unor metodologii clare cu privire la întocmirea dosarului prețurilor de transfer. Legislația complexă și restrictivă privind prețurile de transfer are un efect descurajant asupra capacității multinaționalelor de a elabora corect dosarul prețurilor de transfer și de a practica prețuri de piață.

8. Considerăm că statele OECD și G20 care contribuie la implementarea planului de acțiune BEPS trebuie să instituie un cod fiscal valabil global prin care țările implicate în tranzacții internaționale să se asigure că profiturile sunt supuse impozitării acolo unde s-au desfășurat activitățile și unde acestea

au creat valoare, fiind posibilă astfel o evitare sau diminuare a evaziunii fiscale. Utilizarea prețurilor de transfer implică controlul asupra caracterului rezonabil al prețurilor pentru tranzacțiile de export și import.

9. Definirea unui cadru legislativ global, a unui cod fiscal global și aplicarea corectă a acestora asigură atragerea de investiții, stabilește reguli corecte pentru a menține un echilibru între stat și participanții la tranzacții. Fără îndoială, dorința unui astfel de echilibru înseamnă compromisuri reciproce, consacrate în practica de reglementare și de aplicare a legii. În același timp, noile schimbări geopolitice din ultima perioadă modelează politicile fiscale, ceea ce accentuează și mai mult problematica dosarului prețurilor de transfer.

10. Creșterea a nivelului de reglementare în ceea ce privește dosarul prețurilor de transfer (TPr), precum și nivelul ridicat al cotei de impozitare (Tr), respectiv povara fiscală (Fb) nivelul corupției (CPI) conduce la un flux mai mare de ieșiri de investiții străine directe, investitorii preferând să investească în țări care au indici mai scăzuți ai acestor indicatori.

11. Indicele de predictibilitate reprezintă o măsură a încrederii pe care o putem avea în prognozarea valorilor viitoare ale fluxurilor de ISD și ale prețurilor de transfer pe baza datelor anterioare și servește drept o evaluare a performanței modelului de prognoză construit cu ajutorul datelor istorice.

Implementarea indicelui de predictibilitate și a matricei de trend a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer la Add Consult Daniel Rata (Belgia), Autodel Holding S.R.L. (România), Lusek S.R.L. (România), Casa Grup S.R.L. (România), First Audit International S.R.L. (R. Moldova), Compania de Asigurări Donaris Vienna Insurance Group S.A. (R. Moldova), Agat S.A. (R. Moldova) a dovedit faptul că acesta reprezintă un instrument real de măsurare și predicție a riscurilor investiționale, care contribuie la predicția investițiilor și a prețurilor de transfer, precum și la identificare de zone investiționale sigure și la maximizarea profitului.

Obiectivele și scopul cercetării au fost atinse astfel:

În cadrul primului capitol a fost atins obiectivul nr. 1 care oferă o prezentare generală a riscurilor geopolitice și influența acestora asupra procesului de internaționalizare a companiilor, a surselor de finanțare, a volatilității activelor financiare și a piețelor bursiere, precum și a amenințărilor existente la adresa referențialului contabil internațional (IFRS). Totodată, în cadrul acestui capitol sunt dezbătute ideile pro și contra cu privire la necesitatea de a adapta sistemul internațional de raportare financiară la schimbările geopolitice globale, precum și ideile cu privire la definirea și dezvoltarea conceptului de geocontabilitate, drept efect al separării economiilor lumii și conturarea unor noi puteri economice și politice, cum ar fi grupul de economii emergente BRICS.

Obiectivul nr. 2 a fost atins în cel de-al doilea capitol unde au fost analizate și identificate noile oportunități de atragere a investițiilor străine directe și construirea dosarului prețurilor de transfer prin valorificarea informațiilor financiare și nefinanciare. Totodată, în acest demers științific a fost dezbătută teoria părților interesate, în special din perspectiva poziționării investitorilor în raport cu alți utilizatori de informații financiar-contabile, cu accent pe aportul acestor informații în atragerea investițiilor străine directe.

Obiectivul nr. 3 al cercetării a fost atins în al treilea capitol, prin examinarea politicilor contabile și fiscale legate de prețurile de transfer. Pentru a completa literatura de specialitate și pentru a trasa noi direcții de cercetare a fost realizată analiza bibliometrică și statistică a publicațiilor științifice cu topicul "prețuri de transfer."

În cele din urmă, obiectivul nr. 4 și 5 al lucrării au fost atinse în ultimul capitol, prin proiectarea indicelui de predictibilitate și construirea matricei de trend a fluxurilor de investiții străine directe și prețurilor de transfer, utilizând informații financiare și nefinanciare, rezultatele fiind testate în concordanță cu nivelul de dezvoltare a economiilor naționale.

Problemele științifice importante, soluționate în teză, se concretizează în contribuții proprii care se regăsesc inclusiv în rezultatele obținute, cum ar fi:

1. Identificarea schimbărilor de paradigmă în internaționalizarea companiilor: conturarea perimetrului afectat de schimbări vizibile la nivelul afacerilor internaționale (din perspectiva internaționalizării companiilor) influențat de riscurile geopolitice emergente. În același timp, au fost analizate efectele acestor riscuri asupra surselor de finanțare și asupra performanței și sustenabilității

companiilor internaționalizate. De asemenea, s-a considerat oportună introducerea unei noi paradigme, în termeni de "geo-contabilitate" care să ia în considerare necesitatea de adaptare a sistemului internațional de raportare financiară la schimbările intervenite în arena geopolitică globală și de evitare a riscului de divergență.

2. Analiza teoriei părților interesate și a rolului informațiilor financiare în atragerea investițiilor străine directe a scos în evidență relația dintre părțile interesate și informațiile financiare, corelate cu obiectivele situațiilor financiare și cu nevoile de informare ale părților interesate. Rezultatele acestei analize au permis identificarea limitelor și obstacolelor întâmpinate de părțile interesate în satisfacerea nevoilor de informare și în stimularea raporturilor sustenabile de afaceri. Tot în acest context, a fost posibilă evaluarea aportului calității informațiilor financiare în atragerea ISD, prin examinarea atentă a impactului politicilor contabile asupra calității situațiilor financiare și a posibilităților de reducere a asimetriei informaționale între părțile interesate.

3. Sintetizarea și analiza politicilor fiscale privind prețurile de transfer. În acest sens s-a realizat o analiză bibliometrică și statistică a literaturii de specialitate cu topicul *prețuri de transfer*, completată de o abordare conceptuală și aplicativă din perspectivă contabilă, juridică și fiscală a prețurilor de transfer. De asemenea, s-a subliniat importanța dosarului prețurilor de transfer ca instrument de evaluare a legalității și conformității tranzacțiilor intragrup, concomitent cu identificarea factorilor determinanți în construirea dosarului prețurilor de transfer și atragerea de investiții străine directe.

4. Construirea unui model econometric de predictibilitate a fluxurilor de ISD și prețurilor de transfer la nivelul celor 4 clustere de cercetare: economii dezvoltate, economii în curs de dezvoltare, economii emergente și economii slab dezvoltate.

5. Construirea unei matrice de trend a fluxurilor de ISD și a prețurilor de transfer care ajută companiile să se asigure că fluxurile de ISD și prețurile de transfer respectă reglementările fiscale din țările în care acestea operează. O analiză atentă a tendințelor poate ajuta la identificarea eventualelor discrepante și la ajustarea politicilor și a prețurilor de transfer pentru a se conforma legislației fiscale în vigoare. Analiza tendințelor fluxurilor de ISD și a prețurilor de transfer poate dezvălui oportunități de optimizare a structurii de costuri. Companiile pot identifica serviciile sau procesele care generează costuri semnificative și pot căuta modalități de eficientizare, inclusiv renegocierea prețurilor de transfer sau internalizarea anumitor servicii.

Direcțiile viitoare de cercetare. Accentuarea riscurilor geopolitice din ultima perioadă și efectele vizibile și ușor de cuantificat asupra continuității activității companiilor multinaționale prin afectarea activității investiționale, au creat o serie de situații de criză inedite, ceea ce ridică o serie de întrebări fără răspuns în prezent, cum ar fi: *Care va fi viitorul companiilor multinaționale în condițiile în care multe guverne vor adopta o politică de naționalizare a resurselor și evident de limitare a accesului operatorilor străini în favoarea celor rezidenți?*; *În cazul în care raporturile de afaceri vor fi limitate și condiționate de apartenența la un anumit grup de interese, referențialul internațional de raportare financiară va mai fi aplicat în forma actuală și în țările care astăzi sunt în conflict deschis cu sistemul anglosaxon, cum ar fi de exemplu Rusia?*; *În ce măsură accentuarea actualelor conflicte geopolitice va putea preveni riscul de divergență a standardelor contabile naționale/regionale cu cele internaționale?*

În această ordine de idei, această cercetare poate fi continuată și dezvoltată prin:

1. Examinarea mai aprofundată a efectelor riscurilor geopolitice asupra diferitelor industrii sau companii specifice, precum și asupra evoluției și dezvoltării referențialului contabil internațional în concordanță cu dinamica schimbărilor;

2. Explorarea unor metode alternative de măsurare și atenuare a efectelor riscurilor geopolitice asupra sustenabilității activității companiilor;

3. Analiza nevoilor de informare și a preferințelor diferitelor tipuri de părți interesate în contextul internaționalizării;

4. Cercetarea suplimentară a efectelor adoptării IFRS asupra atragerii de ISD în diferite tipuri de economii, incluzând diverși factori precum: religia, cultura, limba maternă, politica, apartenența la grupuri politice și economice, etc.;

5. Examinarea practicilor și politicilor contabile și fiscale privind prețurile de transfer în contextul adoptării unui regim unic de impozitare a companiilor multinaționale la nivel global, respectiv cota de

impozitare de 15% și eventual aplicarea unor cote de impozitare comune grupurilor de interese care vor escalada recomandările OECD;

6. Aplicarea indicelui de predictibilitate proiectat în diferite contexte și cu seturi de date alternative;

7. Realizarea unei examinări suplimentare a relației dintre indicii de predictibilitate și nivelul de dezvoltare a economiilor naționale prin valorificare informațiilor financiar-contabile;

8. Extragerea SRI din ISD pentru a obține o imagine reală a interesului companiilor multinaționale de a investi în țările emergente și mai slab dezvoltate din punct de vedere economic. Considerăm că această direcție de cercetare este nu doar cea mai importantă ci și cea mai emergentă, pentru că avem posibilitatea de a cunoaște în mod obiectiv și real adevăratul interes al acestor companii/investitori, în sensul că putem verifica dacă sunt interesați de sprijinirea economiilor și a comunităților locale sau regionale, sau sunt preocupați doar de maximizarea profitului, indiferent de mijloace.

Limitele cercetării. Datorită faptului că lucrarea se concentrează mai mult pe procesul de internaționalizare a companiilor și pe analiza amenințărilor existente la adresa actualului referențial internațional de raportare financiară IFRS și a impactului generat de riscurile geopolitice emergente, limitele cercetării sunt trasate de nivelul ridicat de incertitudine economică, politică și de securitate ce caracterizează economiile naționale și întreg contextul global, în sensul că schimbările ce pot interveni sunt imprevizibile și dificil de gestionat.

O altă limită intervine în examinarea predictibilității fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer, deoarece informațiile financiare și nefinanciare utilizate au fost selectate în funcție de relevanța lor, ceea ce nu exclude existența altor date și informații care pot influența într-o măsură mai mare sau mai mică predicția fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer, cum ar fi de exemplu: diferențele culturale, lingvistice, istorice, convingerile religioase și juridice.

Prezenta teză de doctorat oferă informații valoroase pentru companii, organisme de reglementare, investitori și alte părți interesate, deoarece le oferă prilejul de a naviga în peisajul geopolitic global aflat în continuă schimbare și de a putea identifica noi oportunități de atragere a investițiilor străine directe. În același timp, au posibilitatea de a cunoaște modalitățile de prevenire a evaziunii fiscale prin utilizarea corectă a politicilor contabile și fiscale aferente prețurilor de transfer (percepute ca instrument de erodare a bazei de impozitare).

Deși această tematică este amplă, oferă totuși doar o imagine parțială a problematicii prețurilor de transfer și a factorilor care intervin în stabilirea acestora. Astfel, putem afirma că o altă limită a cercetării o reprezintă numărul redus de variabile luate în considerare în analiza și stabilirea indicelui de risc cu privire la prețurile de transfer. Totuși, este important să subliniem că în cadrul proiectării indicelui de predictibilitate au fost luați în considerare doar factorii care pot fi cuantificați, însă trebuie avut în vedere că poate exista o multitudine variată de factori necuantificabili, de natură calitativă ce pot influența procesul de realocare a investițiilor.

BIBLIOGRAFIE

1. LEZEU, D. N. Analysis of the financial statements of the company. *Economic Publishing House*, Bucharest, 2004. ISBN 973-709-086-1.
2. BRAUN, M.T., OSWALD, F.L. Exploratory regression analysis: A tool for selecting models and determining predictor importance. *Behavior Research Methods*. 2011, vol. 43, pp. 331–339. ISSN: 15543528, 1554351X.
3. MADDEN, J.M., BOTTENBERG, R.A. Use of an all-possible combination solution of certain multiple regression problems. *The Journal of Applied Psychology*. 1963, vol. 47, pp. 365–366. P-ISSN: 219010.
4. GRIGOROI, L., GROSU, V., **MELEGA, A.** Financial-accounting model for transfer pricing based on standardised accounting policies. *European Journal of Accounting, Finance & Business*. 2023, vol. 11, no.1. ISSN 2344-102X.
5. **MELEGA, A.**, GROSU, V., BOTEZ, D., SOCOLIUC, M., CIUBOTARIU, M.S., TULVINSCHI, M. Development of an Optimal Geographical Location Index to Reduce Transfer Pricing Risks. *Montenegrin Journal of Economics*. 2023, vol. 19, no. 2, pp. 55-69. ISSN 1800-6698.
6. CHOI, J.P., FURUSAWA, T., ISHIKAWA, J. Transfer pricing regulation and tax competition. *Journal of International Economics*. 2020, vol. 127, no. 103367. ISSN 0022-1996.
7. **MELEGA, A.**, MOLOCINIUC HRITCAN, M., MACOVEI, A.G. The transfer pricing file and tax controversies – an empirical study. *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*. 2022, no. 36, pp. 6-15. ISSN: 2344-1321.
8. GROSU, V., BOTEZ, D., **MELEGA, A.**, KICSI, R., MIHAILA, S., MACOVEI, A. G. Bibliometric analysis of the transformative synergies between blockchain and accounting in the uprooting of economic criminality. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2022, vol. 9, no. 4, pp. 77-105. ISSN:2345-0282.
9. GROSU, V., KHOLIYAVKO, N., SAFONOV, YU., ZHAVORONOK AND COSMULESE A. Quintuple Helix Model: Investment Aspects of Higher Education Impact on Sustainability. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021, vol. 43, no. 1, pp. 111-128. ISSN: 2345-0355.
10. CIUBOTARIU, M.S., PETRESCU, C. Aspects regarding the transfer pricing mechanism. *The USV Annals of Economics and Public Administration*. 2021, vol. 21, ISSN: 2285-3332.
11. CAMFFERMAN, K. International Accounting Standard Setting and Geopolitics. *Accounting in Europe*. 2020, vol. 17, pp. 243–263. ISSN: 1744-9499.
12. NIKKINEN, J., VAHAMAA, S. Terrorism and Stock Market Sentiment. *Financial Review*. 2010, vol. 45, no. 2, pp. 263-275. ISSN:1540-6288.
13. CALDARA, D., IACOVIELLO, M. Measuring Geopolitical Risk. *International Finance Discussion Papers 1222r1*. Board of Governors of the Federal Reserve System. Washington, 2022, ISSN:1073-2500.
14. DALLYN, S. An examination of the political salience of corporate tax avoidance: A case study of the tax justice network. *Accounting Forum*. 2017, vol. 41, no. 4, pp. 336–352. ISSN: 1559982.
15. R. Moldova, Legea nr. 356 din 29.12.2022 pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr.456-459, art. 813. [citat 10.01.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134829&lang=ro.
16. TEODORESCU, A. Impactul investițiilor străine directe asupra dezvoltării durabile. *Conferința internațională Dezvoltarea durabilă în condiții de instabilitate economică*. Satu Mare, 2013.
17. KEY, K.G., KIM, J.Y. IFRS and accounting quality: Additional evidence from Korea. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 2020, vol. 39, no. 100306. ISSN: 1061-9518.
18. OBERHOLZER, M., KATO, Y., ISHIKAWA, J. The relative success of IFRS adopted African countries to attract foreign investment. *International Journal of Accounting and Information Management*. 2022, vol. 30, no.1, pp. 50-65.
19. **MELEGA, A.** Bibliometric analysis of scientific production regarding the harmonization of accounting in BRICS emerging economies. *European Journal of Accounting, Finance & Business*. 2022, vol. 10, no. 1. ISSN:2344-102X.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. Cărți de specialitate

1.2. cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)

1. BRÎNZARU, S.M., MELEGA, A., CARP, B.L., OSIPOV, I., **Strategii de atragere a investițiilor în dezvoltarea antreprenoriatului**, Editura Universității Ștefan cel Mare, Suceava, 2022, ISBN 978-973-666-765-7, 1,27 c.a.

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

2. MOLOCINIUC (HRITCAN), M., MELEGA, A., GROSU, M., TULVINSCHI, M., MACOVEI, A.G., **Evolution of scientific research on audit quality reporting in the global economic context**. În: *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, V-10, I-2, 2022, pp. 333-350, 0,89 c.a., ISSN: 2345-0282, ISI fără factor, Quartile -Q3 , AIS 2021-0,211, Indexed in the ESCI - Web of Science, CABS, DOAJ, EconBiz / ECONIS EconLit, RePEc, Web of Science (Clarivate Analytics), DRJI, DOAJ, OAJI Cite Seer X, Scilit, ROAD, Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, CrossRef. Disponibil: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.2\(20\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.2(20))
3. GROSU, V., BOTEZ, D., MELEGA, A., KICSI, R., MIHAILA, S., MACOVEI, A. G., **Bibliometric analysis of the transformative synergies between blockchain and accounting in the uprooting of economic criminality**. În: *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, V-9, I-4, 2022, pp.77-105, 0,82 c.a., ISSN: 2345-0282, ISI fără factor, Quartile -Q3 , AIS 2021- 0,211, Indexed in the ESCI - Web of Science, CABS, DOAJ -, EconBiz / ECONIS EconLit, RePEc, Web of Science (Clarivate Analytics), DRJI, DOAJ, OAJI Cite Seer X, Scilit, ROAD, Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, CrossRef. Disponibil: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(4\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(4))
4. MELEGA, A., GROSU, V., BOTEZ, D., SOCOLIUC, M., SORIN CIUBOTARIU, M., TULVINSCHI, M., **Development of an Optimal Geographical Location Index to Reduce Transfer Pricing Risks**. În: *Montenegrin Journal of Economics*, V-19, I -2, 2023, pp. 57-72, 0,56 c.a., ISSN:1800-5845, ISI fără factor, Quartile -Q3, AIS 2021-0,182, Indexat in the ESCI - Web of Science, Scopus (Elsevier), Web of Science (Clarivate Analytics), DOAJ, SRJ. Disponibil:<https://www.mnje.com/index>
5. GROSU, V., CHELBA, A.A., MELEGA, A., BOTEZ, D., SOCOLIUC, M.I., **Bibliometric analysis of the literature on evaluation models of the bankruptcy risk**. În: *International Journal of Strategic Management*, Early Acces, 2023,0,73 c.a., ISSN: 1821-3448, ISI fără factor, Quartile -Q3, AIS 2021- 0,466, Indexat in the ESCI - Web of Science, Index Copernicus, DOAJ, SCIndex, ERIHPLUS, Crossref, EconBiz, Sherpa Romeo. Disponibil: <https://doi.org/10.5937/straman2200035g>
6. GROSU, V., SOCOLIUC, M., CIUBOTARIU, M. S., HLACIUC, E., TULVINSCHI, M., MACOVEI, A. G., MELEGA, A. **Designing the Profile of Industrial Consumers of Renewable Energy in Romania under the Impact of the Overlapping Crisis**. În: *Frontiers in Energy Research*, V- 10, 2022, pp. 1-18, 0,47 c.a., ISSN: 2296-598X revistă ISI factor de impact 2021 –3,858 , AIS 2021 – 0,764, Quartile - Q3, Indexed in the ESCI - Web of Science, Scopus, Web of Science Science Citation Index Expanded (SCIE), Google Scholar, DOAJ, CrossRef, CLOCKSS, EI Compendex. Disponibil: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenrg.2022.1016075/full>

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC

7. BOTEZ, D., MELEGA, A., **Internal audit- actualities and challenges**. În: *Studies and Scientific Researches Economics*, V-32, 2020, pp. 139-148, 0,48 c.a., ISSN: 2066-561X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, Index Copernicus, REPEC, DOAJ, OAJI, J-Gate, Editor: Vasile Alecsandri University of Bacău, Romania, Disponibil: <http://sceco.ub.ro/index.php/SCECO/article/view/482>
8. MELEGA, A., ANCUȚA (ARSENE), V.M. **Analysis of the result of the financial year and of the earnings per share**. În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V-8, I-3, pp. 96-109, 2020 ,0,51 c.a., ISSN: 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=24&year=2020&brief=2413>
9. MELEGA, A., BALUTEL, A., **Management accounting under the application of partial calculation methods**. În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V-8, I-1, 2020, pp. 1-19, 0,91 c.a., ISSN: 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=22&year=2020&brief=226>
10. MELEGA, A., **Considerations regarding the Japanese accounting System**. În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V-8, I-2, 2020, pp. 1-7, 0,35 c.a., ISSN: 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=23&year=2020&brief=2311>
11. MELEGA, A., MACOVEI, A.G., GROSU, V., SOCOLIUC, M. **Analysis of the correlations between the degree of indebtedness and the performance of the economic entities from emerging economy**. În: *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, Faculty of Sciences, "1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia, V-2, I-23, 2021, pp. 55-67, 0,47 c.a., ISSN: 1454-9409. Indexată în BDI: ERIH+, REPEC, EconLit, Index Copernicus, Cite Factor, ECONBIZ Germany, Editor: 1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia. Disponibil: <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/2320212/06.pdf>

12. MELEGA, A., GROSU, V., MACOVEI, A.G., SOCOLIUC, M. **Analysis and identification of research correlations between integrated reporting and global enterprise performance.** În: *ECOFORUM Journal*, V-11, I-3, 2022, pp. 1-9, 0,31 c.a., ISSN : 2344 – 2174. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, J-Gate, Cite Factor, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/1399>
13. MELEGA, A. **Bibliometric analysis of scientific production regarding the harmonization of accounting in BRICS emerging economies.** În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V- 10, I-1, pp. 11-20, 2021, 0,22 c.a., ISSN: 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=28&year=2022&brief=283>
14. MELEGA, A., GROSU, V., MACOVEI, A. G., BOTEZ, D. **Clustering based bibliometric analysis of the business performance concept.** În: *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*, V-35, 2022, pp. 6-18, 0,48 c.a., ISSN: 2066-561X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, Index Copernicus, REPEC, DOAJ, OAJI, J-Gate, Editor: Vasile Alecsandri University of Bacău, Romania, Disponibil: <http://sceco.ub.ro/index.php/SCECO/article/view/506>
15. MELEGA, A. **Evolution of accounting profession in the BRICS countries.** În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V-10, I-2, pp. 1-9, 2022 , 0,36 c.a., ISSN: 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=29&year=2022&brief=292>
16. MELEGA, A., GROSU, V., MACOVEI, A.G.. **The COVID-19 pandemic and the global value of companies in emerging economy countries.** În: *Ovidius University Annals Economic Sciences Serie*, V-22, I-2, pp. 1-10, 2022, 0,44 c.a., ISSN: 2393-3127. Indexată în BDI: EBSCOhost, RePEc, DOAJ, ERIHPLUS, Index Copernicus, J-Gate, DRJI. Disponibil: <https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2022-issue2/Section%205/13.pdf>
17. MELEGA, A., MOLOCINIUC (HRITCAN), M., MACOVEI, A.G. **The transfer pricing file and tax controversies - an empirical study.** În: *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*, V-36, 2022, pp. 1-10, 0,41 c.a., ISSN: 2066-561X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, Index Copernicus, REPEC, DOAJ, OAJI, J-Gate, Editor: Vasile Alecsandri University of Bacău, Romania, Disponibil: <http://sceco.ub.ro/index.php/SCECO/article/view/515>
18. GRIGOROI, L., GROSU, V., MELEGA, A. **Financial-accounting model for transfer pricing based on standardised accounting policies.** În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, V-11, I-1, 2023, pp. 3-11, 0,38 c.a., ISSN 2344-102X. Indexată în BDI: ERIH+, DRJI, REPEC, OAJI, Index Copernicus, Editor: Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Disponibil: <http://accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=31&year=2023&brief=312>
19. MELEGA, A. **Evolution of Foreign Direct Investment at the Level of Brics Economies.** În: *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, V-3, I-11, 2020, pp. 183-189, 0,28 c.a., ISSN: 2644-0504. Indexat în BDI: Index Copernicus, DRJI, CiteFactor, Internation Scientific Indexing, ESJI, OAJI, Disponibil: <http://ijefm.co.in/v3i11/4.php>
20. MELEGA, A. **The Legal Regulatory Framework of Accounting and Financial Reporting in the Brics Economies.** În: *Himalayan Journal of Economics and Business Management*, 3(3), 2022, pp.76-80, 0,19 c.a., ISSN: 2709-3549. Indexat în BDI: Index Copernicus, DRJI, CiteFactor, Crossref, IPIndexing, WorldCat, ESJI, ICMJE, Journal Seeker Research Bible, Disponibil: <https://himjournals.com/article/articleID=688>

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

21. MELEGA, A., **The impact of environmental regulations on foreign direct investment: a literature review.** În: *Economy and Sociology*, No. 2, 2022, pp. 105-118, 0,56 c.a., ISSN: 2587-4187. Indexată: DOAJ, Crossref, CiteFactor, IDEAS, EconPapers, LogEc, OAJI, EDIRIC, Instrumentul Bibliometric Național, ANACEC. Disponibil: https://es.ince.md/index.php/Economy_and_Sociology/article/view/144
22. MELEGA, A., **Proiectarea unui model econometric de evaluare a impactului presiunii fiscale asupra libertății investiționale și dezvoltării sustenabile a țărilor BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud).** În: *Economica*, Nr.-1, I-223, 2023, pp. 99-108, 0,79 c.a. ISSN: 1810-9136. Indexată în BDI: Index Copernicus, Instrumentul Bibliometric Național, DOAJ, Electronic Journals Library, OAJI, General Impact Factor, Globla Impact Factor.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

23. MELEGA, A., MACOVEI A.G, GROSU, V., CIUBOTARIU, M.S., **Context Analysis of Determinants in Attracting FDI by Emerging Economies under the Effects of COVID-19.** În: *Proceedings of the 38th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 23-24 November 2021, Seville, Spain, pp. 3706-3715, 0,43 c.a., ISBN: 978-0-9998551-7-1, ISSN: 2767-9640, ISI Proceedings, Ciation Index Web of Science, Disponibil: <https://ibima.org/accepted-paper/context-analysis-of-determinants-in-attracting-fdi-by-emerging-economies-under-the-effects-of-covid-19/>
24. MACOVEI, A.G., TULVINSCHI, M., SOCOLIUC, M., MELEGA, A. **The Cryptocurrency Market And Financial Stability In The Context Of Multiple Crises.** În: *Proceedings of the 40th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 23-24 November 2022, Seville, Spain, 0,01 c.a., ISBN: 979-8-9867719-0-8, ISSN: 2767-9640, ISI Proceedings, Ciation Index Web of Science, Disponibil: <https://ibima.org/accepted-paper/the-cryptocurrency-market-and-financial-stability-in-the-context-of-multiple-crises/>

25. **MELEGA, A., GROSU, V., MACOVEI, A.G., TULVINSCHI, M. Eu Economic Sanctions and Their Impact on The Performance of Russian Companies.** Prezentat la: *Proceedings of the 40th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 23-24 November 2022, Seville, Spain, 0,01 c.a., ISBN: 979-8-9867719-0-8, ISSN: 2767-9640, ISI Proceedings, Ciation Index Web of Science, Disponibil: <https://ibima.org/accepted-paper/eu-economic-sanctions-and-their-impact-on-the-performance-of-russian-companies/>
26. **MELEGA, A., GROSU, V., SOCOLIUC, M., BOTEZ, D. Analysis of Stakeholders' Perception on The Quality of The Financial Information Reported by Companies from Emerging Countries.** În: *Proceedings of the 39th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 30-31 May 2022, Granada, Spain, pp. 1-14, 0,61 c.a., ISBN: 978-0-9998551-8-8, ISSN: 2767-9640, ISI Proceedings, Ciation Index Web of Science, Disponibil: <https://ibima.org/accepted-paper/analysis-of-stakeholders-perception-on-the-quality-of-financial-statement-information-reported-by-emerging-country-companies/>
27. **NICORICI, R.C., MELEGA, A. Necessity and Obligation to Organize Internal Control Management.** În: *Proceedings of the 40th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 23-24 November 2022, Seville, Spain, 0,01 c.a., ISBN: 979-8-9867719-0-8, ISSN: 2767-9640, ISI Proceedings, Ciation Index Web of Science, Disponibil: <https://ibima.org/accepted-paper/necessity-and-obligation-to-organize-internal-control-management/>

3.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

28. **MELEGA, A., CIUBOTARIU, M.S., TULVINSCHI, M., MACOVEI, A.G., COSMULESE, C.G., Identification of the Influence Factors of Financial Communication in Multiple Crisis Condition - Bibliometric Analysis.** *14th Global Conference on Business and Social Sciences*, 28 - 29 December 2022, Penang, Malaysia, V-14(1), 0,01 c.a., ISBN: 978-967-13147-0-8. Disponibil: [https://doi.org/10.35609/gcbssproceeding.2022.2\(33\)](https://doi.org/10.35609/gcbssproceeding.2022.2(33))
29. **UYAR, M., MELEGA, A., SANDULACHE, A.M., NICORICI, R.C., PETRESCU, C., The use of accounting-based data in efficiency comparison of firms: a cross-country study on the chemical industry.** În: *MODAV 19th International Conference on Accounting*, 2022, Accounting on The Threshold of Planetary Boundaries At: Anadolu University, Eskişehir, pp.63, 0,01 c.a. Diponibil: <http://www.esmmmo.org.tr/storage/file/b9e669aafdd14e25b88157cc58cfba9c.pdf>

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

30. **MELEGA, A., MATEȘ, D., MIHAILĂ, S., Considerente teoretice și aspecte practice privind IFRS 1 „Aplicarea pentru prima dată a IFRS”.** În: *International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2020, April 2-3, 2020, 9 edition, Chisinau, pp.164-180,2020, Academy of Economic Studies of Moldova, 2020, pp. 164-180, 0,78 c.a. ISBN 978-9975-75-989-2.* Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/164-180.pdf
31. **GHERMAN BURSUC, M., MELEGA, A., GROSU, V., Contabilitatea în era digitalizării.** În: *International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2021, Culegere de articole științifice, 10 Edition, 2021, Chișinău, ASEM, pp.43-49, 0,3 c.a. ISBN 978-9975-155-25-0.* Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-49_14.pdf

ADNOTARE

MELEGA Anatol, „Analiza predictivă a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer în contextul intensificării riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)”, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2023

Structura tezei: adnotarea, introducerea, cinci capitole, concluzii și recomandări, bibliografia (352 de titluri), 11 anexe, 145 pagini text de bază, 34 tabele și 8 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 31 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: raportare financiară; investiții străine directe; calitate; asimetrie informațională; economii emergente; politici și practici contabile; politici fiscale; prețuri de transfer; Standarde Internaționale de Raportare Financiară; părți interesate; geopolitică; geocontabilitate; georaportare financiară; internaționalizare; globalizare; multinaționale; performanță; sustenabilitate; schimbări geopolitice; crize suprapuse; predictibilitate.

Domeniul de studiu: contabilitate.

Scopul tezei constă în identificarea și evaluarea efectelor riscurilor geopolitice și de divergență în aplicarea IFRS ca urmare a schimbărilor geopolitice intervenite în procesul de internaționalizare a companiilor, în special asupra fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer

Obiectivele cercetării: analiza schimbărilor de paradigmă în procesul de internaționalizare a companiilor; analiza rolului informațiilor financiar-contabile în atragerea investițiilor străine directe și responsabile din punct de vedere social; evaluarea politicilor contabile și fiscale aferente prețurilor de transfer; proiectarea indicelui de predictibilitate a fluxurilor de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente/în curs de dezvoltare, dezvoltate și slab dezvoltate; construirea matricii de trend privind fluxurile de investiții străine directe și a prețurilor de transfer pentru economiile emergente/în curs de dezvoltare, dezvoltate și slab dezvoltate.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în proiectarea unui indice și matrice de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer; conturarea perimetrului afectat de schimbări vizibile la nivelul afacerilor internaționale (din perspectiva internaționalizării companiilor) influențat de riscurile geopolitice emergente, evaluarea aportului calității informațiilor financiare în atragerea ISD, prin examinarea atentă a impactului politicilor contabile asupra calității situațiilor financiare și a posibilităților de reducere a asimetriei informaționale între părțile interesate; evaluarea și accentuarea importanței dosarului prețurilor de transfer ca instrument de evaluare a legalității și conformității tranzacțiilor intragrup și identificarea factorilor determinanți în construirea dosarului prețurilor de transfer și atragerea de investiții străine directe.

Rezultatele științifice obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, constau în indentificarea unor măsuri metodologice și aplicative de atenuare a riscurilor geopolitice emergente majore pe care companiile trebuie să le ia în considerare în procesul decizional, cum ar fi de exemplu, schimbări intervenite în referențialul internațional de raportare financiară, lipsa de predictibilitate a informațiilor privind fluxurile de investiții străine și prețurile de transfer sau destabilizarea rețelei de interconectivitate a economiei globale, materializate în indicele și matricea de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă derivă din aplicabilitatea teoretică și practică a indicelui și a matricii de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer. Semnificația teoretică a indicelui și a matricii de predictibilitate a fluxurilor de investiții constă în capacitatea acestora de a oferi o înțelegere cuprinzătoare a factorilor care influențează fluxurile de investiții și prețurile de transfer.

Implementarea rezultatelor științifice proiectate în teză, s-au materializat prin implementarea indicelui și a matricii de predictibilitate a fluxurilor de investiții și a prețurilor de transfer, în practica a unor entități din Republica Moldova și România. De asemenea, rezultatele cercetării pot fi utilizate și de către organismele naționale și internaționale de reglementare în materia prețurilor de transfer și a mobilității surselor de finanțare.

ANNOTATION

MELEGA Anatol, " Predictive analysis of investment flows and transfer pricing in the context of increasing geopolitical and divergence risks in the application of International Financial Reporting Standards (IFRS)", PhD thesis in economics, Chisinau, 2023

Structure of the thesis: annotation, introduction, five chapters, conclusions and recommendations, bibliography (352 titles), 11 appendices, 145 pages of basic text, 34 tables and 8 figures. The results are published in 31 scientific papers.

Keywords: financial reporting; foreign direct investment; information quality-symmetry; emerging economies; BRICS; accounting policies and practices; tax policies; transfer pricing; International Financial Reporting Standards; stakeholders; geopolitics; geo-accounting; geo-financial reporting; internationalisation; globalisation; multinationals; performance; sustainability; geopolitical changes; overlapping crises; predictability.

Field of study: accounting

The aim of the thesis is to identify and assess the effects of geopolitical and divergence risks in the application of IFRS as a result of geopolitical changes in the process of internationalisation of companies, in particular on foreign direct investment flows and transfer pricing.

Research objectives: analysis of paradigm shifts in the process of internationalization of companies; analysis of the role of financial-accounting information in attracting socially responsible foreign direct investment; assessment of accounting and tax policies related to transfer pricing; design of predictability index of foreign direct investment flows and transfer pricing for emerging/developing, developed and underdeveloped economies; construction of trend matrix on foreign direct investment flows and transfer pricing for emerging/developing, developed and underdeveloped economies.

The scientific novelty and originality lies in the design of an index and matrix of predictability of investment flows and transfer prices; the delineation of the perimeter affected by visible changes in international business (from the perspective of internationalization of companies) influenced by emerging geopolitical risks, the assessment of the contribution of the quality of financial information in attracting FDI, by carefully examining the impact of accounting policies on the quality of financial statements and the possibilities of reducing information asymmetry between stakeholders; assessing and emphasising the importance of the transfer pricing record as a tool for assessing the legality and compliance of intra-group transactions and identifying the determinants of transfer pricing record building and FDI attraction.

The scientific results obtained, which contribute to the solution of an important scientific problem, consist in the identification of methodological and applied measures to mitigate major emerging geopolitical risks that companies need to take into account in their decision-making process, such as, for example, changes in the international financial reporting framework, lack of predictability of information on foreign investment flows and transfer prices, or destabilization of the interconnectivity network of the global economy, materialized in the index and matrix of predictability of investment flows and transfer prices.

The theoretical significance and application value derives from the theoretical and practical applicability of the index and the predictability matrix of investment flows and transfer prices. The theoretical significance of the index and the investment flow predictability matrix lies in their ability to provide a comprehensive understanding of the factors influencing investment flows and transfer prices.

The implementation of the scientific results projected in the thesis materialized through the implementation of the indecision and predictability matrix of investment flows and transfer prices in the practice of some entities in the Republic of Moldova and Romania. The results of the screening can also be used by national and international regulatory bodies in the field of transfer pricing and mobility of funding sources.

АННОТАЦИЯ

МЕЛЕГА Анатол, " Прогнозный анализ инвестиционных потоков и трансфертного ценообразования в контексте растущих геополитических рисков и рисков расхождения в применении Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО)", кандидатская диссертация по экономике, Кишинев, 2023 г.

Структура диссертации: аннотация, введение, пять глав, выводы и рекомендации, библиография (352 наименований), 11 приложений, 145 страниц основного текста, 34 таблиц и 8 рисунков. Результаты опубликованы в 31 научных статьях.

Ключевые слова: финансовая отчетность; прямые иностранные инвестиции; качество информации-симметрия; развивающиеся экономики; учетная политика и практика; налоговая политика; трансфертное ценообразование; международные стандарты финансовой отчетности; заинтересованные стороны; геополитика; гео-бухгалтерия; гео-финансовая отчетность; интернационализация; глобализация; транснациональные корпорации; эффективность; устойчивость; геополитические изменения; пересекающиеся кризисы; предсказуемость.

Направление обучения: бухгалтерский учет.

Целью диссертации является выявление и оценка влияния геополитических рисков и рисков расхождения в применении МСФО в результате геополитических изменений в процессе интернационализации компаний, в частности, на потоки прямых иностранных инвестиций и трансфертное ценообразование.

Задачи исследования: анализ смены парадигм в процессе интернационализации компаний; анализ роли финансово-бухгалтерской информации в привлечении социально ответственных прямых иностранных инвестиций; оценка учетной и налоговой политики, связанной с трансфертным ценообразованием; построение индекса предсказуемости потоков прямых иностранных инвестиций и трансфертного ценообразования для стран с формирующейся/развивающейся, развитой и слаборазвитой экономикой; построение матрицы трендов потоков прямых иностранных инвестиций и трансфертного ценообразования для стран с формирующейся/развивающейся, развитой и слаборазвитой экономикой.

Научная новизна и оригинальность заключается в разработке индекса и матрицы предсказуемости инвестиционных потоков и трансфертных цен; очерчивании периметра, на который влияют видимые изменения в международном бизнесе (с точки зрения интернационализации компаний) под воздействием возникающих геополитических рисков, оценке вклада качества финансовой информации в привлечение ПИИ путем тщательного изучения влияния учетной политики на качество финансовой отчетности и возможностей снижения информационной асимметрии между заинтересованными сторонами; оценка и подчеркивание важности записи о трансфертном ценообразовании как инструмента для оценки законности и соответствия внутригрупповых сделок, а также выявление детерминантов построения записи о трансфертном ценообразовании и привлечения ПИИ.

Полученные научные результаты, заключаются в определении методологических и прикладных мер по смягчению основных возникающих геополитических рисков, которые компаниям необходимо учитывать в процессе принятия решений, таких как, например, изменения в международной системе финансовой отчетности, отсутствие предсказуемости информации об иностранных инвестиционных потоках и трансфертных ценах или дестабилизация сети взаимосвязей мировой экономики, материализованных в индексе и матрице предсказуемости инвестиционных потоков и трансфертных цен.

Теоретическая значимость и прикладная ценность вытекает из теоретической и практической применимости индекса и матрицы предсказуемости инвестиционных потоков и трансфертных цен. Теоретическая значимость индекса и матрицы предсказуемости инвестиционных потоков заключается в их способности обеспечить комплексное понимание факторов, влияющих на инвестиционные потоки и трансфертные цены.

Внедрение научных результатов, разработанные в диссертации, материализовались посредством внедрения индекса и матрицы предсказуемости инвестиционных потоков и трансфертных цен в практику деятельности субъектов в Республике Молдова и Румынии. Результаты скрининга также могут быть использованы национальными и международными регулирующими органами в области трансфертного ценообразования и мобильности источников финансирования.

MELEGA ANATOL

**ANALIZA PREDICTIVĂ A FLUXURILOR DE INVESTIȚII ȘI A PREȚURILOR DE
TRANSFER ÎN CONTEXTUL INTENSIFICĂRII RISCURILOR GEOPOLITICE ȘI DE
DIVERGENȚĂ ÎN APLICAREA STANDARDELOR INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE
FINANCIARĂ (IFRS)**

Specialitatea științifică: 522.02 – CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 15.05.2023

Formatul hârtiei A4, Hârtie offset.

Tipar offset.

Tiraj 40 ex.

Coli de tipar.: 2,97

Serviciul Editorial-Poligrafic al Academiei de Studii Economice din Moldova
mun. Chișinău, MD-2005, str. Gr. Bănulescu-Bodoni, 61
tel.: 022 402 936